

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episcopus ss.

Ego Gualterus Albanensis episc. ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis
et Pauli tit. Pammachii ss.Ego Ioannes presbyter cardinalis tit.
S. Anastasiae ss.Ego Albertus presb. card. tit. Sancti
Laurentii in Lucina ss.Ego Guillelmus presbyter card. tit. S.
Petri ad Vincula ss.Ego Boso presb. card. S. Pudentianae
tit. Pastoris ss.Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli
Sancti Marci ss.Ego Theoditus presbyter cardinalis S.
Vitalis t....Ego Manfredus presbyter cardinalis S.
Caeciliae ss.Ego Petrus presbyter cardinalis tituli
S. Susannae ss.Ego Vivianus presbyter cardinalis tit.
S. Stephani in Coelio Monte ss.Ego Cyntius diaconus cardinalis Sancti
Adriani ss.Ego Ugo diaconus cardinalis S. Eu-
stachii iuxta Templum Agrippae ss.Ego Rainerius diac. card. S. Georgii
ad Velum Aureum ss.Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti
Theodori ss.Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss.
Sergii et Bacchi.Datum Anagniae per manum Gratiani
sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et
notarii, xix kal. februarii, indict. viii,
incarnationis dominicae anno MCLXXV,
pontif. vero D. Alexandri PP. III anno xvi.Dat. die 14 ianuarii anno Domini 1175,
pont. anno xvi.

LXXIX.

*Concessio privilegiorum, et confirmatio
bonorum omnium Balneolen. monasterii,
quod sub Sedis Apostolicae protectione
suscipitur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hocce sub Sedis
Apostolicae protectione recipit; — Ei bona
omnia confirmat; — Quorum potiora pro-
priis vocabulis enumerat; — Cum iure de-
cimarum. — Conversos monast. a nemine
praeter abbatis voluntatem iudicandos; —
Abbatem vero ipsum a solis monachis eli-
gendum declarat. — Omnimodo eximit
ab episcopo loci etiam quoad sacras or-
dinationes. — Sepulturam inibi sibi po-
nere omnibus concedit. — Decretum im-
munitatis a quacumque externa molestia.
— Solitae clausulae. — Alexandri PP. et
S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis
Raymundo abbati monasterii Sancti Stephani Bal-
neolensis, eiusque fratribus, tam praesentibus quam
futuris, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostoli-
cum convenit adesse praesidium, ne
forte cuiuslibet temeritatis incursus aut
eos a proposito revocet, aut robur, quod
absit, sacrae religionis infringat. Eapro-
pter, dilecti in Domino filii, vestris iustis
postulationibus clementer annuimus, et
praefatum monasterium, in quo divino
mancipati estis obsequio, sub B. Petri
et nostra protectione suscipimus, et prae-
sentis scripti privilegio communimus; in
primis siquidem statuentes, ut ordo mo-
nasticus, qui secundum Deum, et B.
Benedicti regulam in eodem loco insti-
tutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem
temporibus inviolabiliter observetur. Prae-
terea quascumque possessiones, quae-
cumque bona idem monasterium imprae-
sentiarum iuste et canonice possidet,
aut in futurum concessione Pontificum,
largitione regum vel principum, oblatione
fidelium, seu aliis iustis modis, praestante

(1) Ex archiv. monast. edidit Baluzius, Marc.
Hispan., in append., n. 467.

Exordium.

Monasterium
hocce sub Se-
dis Apostolicae
protectione re-
cipit.Ei bona omnia
confirmat;Quorum po-
tiora propriis
vocabulis enu-
merat;Cum iure de-
cimarum.Conversos mo-
nast. a nemine
praeter abbatis
voluntatem iu-
dicandos;

Domino, poterit adipisci, firma vobis ve-
strisque successoribus et illibata perma-
neant; in quibus haec propriis duximus
exprimenda vocabulis: parochiam ipsi
monasterio circumadiacentem de ipsa valle
Balneoli, ecclesias Sanctae Mariae, Sancti
Benedicti, Sancti Petri de Agemal, S.
Romani de Millanicis cum cimiterio suo,
Sancti Christofori, Sancti Iacobi cum
decimis et primitiis suis et cum medie-
tate decimarum seu primitiarum de Villa
Figerollis et de Heremitanis, ecclesias
Sanctae Mariae, Sancti Laurentii cum
cimiterio de Porcariis, ecclesias Sancti
Mauritii de Calvis, Sancti Cirici, Sancti
Iuliani de Meritatz, Sancti Martini de
Campo-Maiori: in valle Miliarias, eccle-
sias Sancti Petri, Sancti Andreae de Ra-
milis, Sancti Vincentii de Felegoso, S.
Vincentii de Saliente, Sancti Iuliani de
Augustino, Sanctae Mariae de villa Azert,
Sancti Martialis de Quarantella, cellam
Sanctae Mariae de Rivo de Azar cum
decimis, oblationibus et caeteris earum
pertinentiis: in comitatu Impuritanensi,
cellas Sanctae Crucis, Sancti Nicolai cum
cimiteriis et alodiis suis, et castrum Ca-
lepodium cum pertinentiis suis: in co-
mitatu Petralatensi, ecclesias Sancti Mar-
tini, Sancti Silverii: in Valle-Mala, cel-
lam Sancti Ioannis de Crosis, cellam S.
Cypriani de Pinta cum decimis, oblationi-
bus et caeteris earum pertinentiis: in
comitatu Gerundensi, ecclesias Sanctae
Mariae de Fenestris, Sancti Felicis de
Buada cum decimis, oblationibus, et cae-
teris earum pertinentiis: in comitatu
Barcinonensi, monasterium Sancti Mar-
tialis de Monte Signi, in Tarilano eccle-
siam Sancti Salvatoris, mercatum quoque,
sicut penes vestrum coenobium fieri so-
let, teloneum et omnem iustitiam vobis
vestrisque successoribus confirmamus. Ad
haec auctoritate apostolica prohibemus,
ne aliquis praeter vestram et abbatis,
qui pro tempore fuerit, voluntatem con-
versos vestros saeculari audeat iudicio
vel potestate distringere. Obeunte vero

te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum
quolibet successorum, nullus ibi qualibet
subreptionis astutia seu violentia prae-
ponatur, nisi quem fratres communi con-
sensu, vel fratrum pars consilii sanioris,
secundum Dei timorem, et beati Bene-
dicti regulam providerint eligendum.
Chrisma vero, Oleum sanctum, consecra-
tiones altarium seu basilicarum, ordina-
tiones clericorum loci vestri, seu mona-
chorum, qui ad sacros fuerint ordines
promovendi, a quocumque malueritis ca-
tholico accipietis episcopo, sicut a non-
nullis praedecessoribus nostris monasterio
vestro concessum est, et a vestris com-
provincialibus episcopis observatum. Ad
haec adiicimus, ut episcoporum quilibet
claustrum ipsum et illic Domino servientes
sine Romani Pontificis vel legati eius
audientia interdicere vel excommunicare
non debeat, neque caeteris ad vos per-
tinentibus locis sine certis causis praeiu-
diciu canonicae ultionis inferre. Missas
vero publicas praeter abbatis et fratrum
voluntatem in eodem monasterio per epi-
scopum celebrari, aut stationes fieri, vel
ad agendas causas populares conventus
aggregari prohibemus; ne in servorum
Dei recessibus, popularibus occasio prae-
beatur ulla conventibus. Sepulturam quo-
que eiusdem loci liberam esse sancimus,
ut eorum, qui se illic sepeliri delibera-
verint, devotioni, et extremae voluntati,
nisi excommunicati sint vel interdicti,
nullus obsistat: salva iustitia illarum Ec-
clesiarum, a quibus mortuorum corpora
assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli
omnino hominum liceat praefatum mo-
nasterium temere perturbare, aut eius
possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus
fatigare; sed illibata omnia et integra
conserventur, eorum, pro quorum guber-
natione ac sustentatione concessa sunt,
usibus omnimodis profutura: salva Sedis
Apostolicae auctoritate, et in praescriptis
Ecclesiis dioecesanorum episcoporum ca-
nonica iustitia. Si qua igitur in futurum

Abbatem vero
ipsum a solis
monachis eli-
gendum decla-
rat.Omnimodo ex-
imit ab epi-
scopo loci etiam
quoad sacras or-
dinationes.Sepulturam
inibi sibi ponere
omnibus con-
cedit.Decretum im-
munitatis a qua-
cumque externa
molestia.

Solitae clau-
sulae.

ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Alexander PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptions.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Gualterius Albanensis episcopus ss.

Ego Io. presbyter cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Io. presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presb. card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sanctae Susannae ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Ugo diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Laborans S. Mariae in Porticu diaconus cardinalis ss.

Data Ferentini per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et

notarii, III idus martii, indict. VIII, incarnationis dominicae anno MCLXXV, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno XVI.

Dat. die 13 martii anno Domini 1175, pontif. anno XVI.

LXXX.

Approbatio instituti militiae S. Iacobi de Spatha in Hispania.

SUMMARIUM

Prooemium. — Militia S. Iacobi in Hispania instituta. — Cuius historiam institutionemque enarrat. — Magistri preces ad Alexandrum PP. ut recens instituta militia haec in ius et proprietatem Sedis Apostolicae reciperetur. — Eam PP. confirmat, et hocce donat diplomate. — Bona omnia ei confirmat. — Eis concedit in proprietatem quidquid de Saracenorum manibus acquirant. — Statuta militiae confirmat: ac primo de obedientia per milites magistro praestanda. — Milites, ac mulieres, qui sub ea sunt, sine magistri licentia nubere non possint. — Nec ad alium ordinem transire. — De generali capitulo singulis cogendo annis. — De numero fratrum pro electione magistri: — Ex his vero prior caeteris praesesse debeat loco magistri. — De modo magistri eligendi. — Tresdecim fratribus cum priore, qui magistro semper adesse debeant, potestas conceditur eum deponendi, deque eius moribus inquirendi, et causis cognoscendi. — Quo bella contra Saracenos debeant intendere. — De visitatoribus, eorumque officio. — De clericis, eorumque institutis. — De eleemosyna magis indigentibus per magistrum provide subministranda. — De hospitalitate. — Exhortatio ad opera misericordiae erga proximum. — De episcopatibus instituendis, ubi prius episcopi fuerant. — Ecclesiae parochiales, quae a militibus construi contigerit, ab episcopi ordinarii iurisdictione eximuntur. — Privilegium, ne a quoquam praeter legatum Apostolicae Sedis possint excommunicari. — Dioecesano vero episcopo in iis, quae dignitatis sunt, omnino subiiciun-

tur. — Facultas construendi oratoria ubi quatuor fratres fuerint. — Alia privilegia. — Immunitas ab exteriori quapiam molestia. — Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus. — Anathema contra temeratores privilegii huius. — Benedictio et pax illud observantibus. — Alexandri PP. subscriptio, et S. R. Eccl. cardinalium.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro Ferdinando magistro militiae Sancti Iacobi, eiusque fratribus clericis et laicis, tam praesentibus quam futuris, communem vitam professis, in perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Benedictus Deus in donis suis, et Sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam nova semper prole fecundat, et sicut pro patribus filios in ea facit exurgere, sic a generatione in generationem notitiam nominis sui, et lucem fidei christianae diffundit. Ut sicut ante ortum solis stellae sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in ecclesiasticis gradibus generationes iustorum, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, et tenebras nostras veri Solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi saepe per caudam draconis deiciuntur in terram, ita per adoptionem Spiritus quotidiana fiat reparatio perditorum, et de profundo inferni ad quaerenda multi coelestia erigantur: et ita corpore teneantur in terris, ut tamquam cives Sanctorum, et domestici Dei, cogitatione ac desiderio conversentur in coelis.

Militia S. Iacobi in Hispania instituta.

Hoc sane temporibus nostris in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur: ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, et miseratione illius, qui vocat ea quae non sunt, tamquam ea quae sunt, superna gratia sunt afflati et tacti, super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, et praeteritorum agentes poenitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed corpora sua dare in extrema quaeque pericula pro Domino decreverunt; et ad exemplum Domini nostri Iesu

Christi, qui ait: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris (a), in habitu et conversatione religionis sub unius Magistri statuerunt obedientia commorari: eo utique moderamine propositum suum et ordinem temperantes, ut quia universa turba fidelium in coniugatos et continentes distinguitur, et Dominus Iesus Christus non solum pro viris, sed et pro foeminis quoque de foemina nasci voluit, et cum hominibus conversari, habeantur in ipso ordine, qui coelibem ducant vitam, et consilium beati Pauli sequantur, qui dicit: De virginibus autem praeceptum Domini non habeo, consilium autem do (b). Sint etiam qui iuxta institutionem Dominicam, ad procreandam sobolem, et incontinentiae praecipitium evitandum, coniugibus suis utantur, et una cum eis ad incolatum supernae patriae de convalle lacrymarum, et terram transire peregrinatione nitantur, et lacrymis diluant et operibus pietatis reatus: quibus supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, et affectibus liberorum, ligna foenum stipulam aedificare contingit; cum alii expeditiores et continentes aedificent aurum, argentum et lapides pretiosos: et isti tamen et illi militent uni regi, et super unum fundamentum coelestem unam aedificent mansionem, promissione Psalmistae in Domino roborati, qui minora quoque membra Ecclesiae confortat, et dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur (c).

In horum autem fidelium Christi collegio, tu, dilecte in Domino fili, Petre Ferdinande, per voluntatem Dei magisterium super alios, et providentiam suscepisti: qui cum quibusdam fratrum tuorum ad praesentiam nostram accedens, cum humilitate, qua decuit, a Sede Apostolica requisisti, ut vos tamquam peculiare filios in defensionem nostram,

(a) Ioan. vi. (b) 1, Corinth. vii, 25. (c) Psal. cxxxviii.

Cuius historiam, institutionemque enarrat.

et locum, in quo caput ordinis factum fuerit, in ius et proprietatem sacrosanctae Romanae Ecclesiae recipere deberemus.

Eam PP. confirmat, et hocce donat diploma.

Unde nos devotionem vestram et bonum in Domino desiderium attendentes, de communi fratrum nostrorum consilio, in speciales et proprios sacrosanctae Romanae Ecclesiae filios recipimus: ordinem vestrum auctoritate apostolica confirmantes et praesentis scripti privilegio communimus;

Bona omnia et communia.

Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et legitime possidetis, aut imposteorum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis et vestris successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis (1).

Idem concedit in proprietatem quicquid de Saracenis manibus acquiritur.

Sancimus praeterea, ne occasione antiquae detentionis sive scripturae quicquam vobis possit auferre, quae ultra memoriam hominum sub Saracenorum detenta sunt potestate, et de munificentia principum, seu vestro studio et labore, aut iam obtenta sunt, aut in futurum, auxiliante Domino, poteritis obtinere. Cum enim unica sit vobis intentio, et singularis cura semper emineat pro defensione christiani nominis decertare, non solum res, sed personas ipsas pro tuitione fratrum incunctanter exponere: plurimum posset hoc pium opus et laudabile studium impediri, si labores et stipendia vestra, quae in communi proficiant, praeripiantur ab aliis; et otiosi ac desides, atque in laboribus suis, non quae Iesu Christi, sed quae sua sunt, requirentes, emolumenta illa perciperent, quae pro tantis laboribus vobis et pauperum Christi usibus sunt provisa, dicente Apostolo: Qui non laborat, non manducet (a).

(1) Hic enumerat aliquas militum possessiones (desunt tamen in edit. Cocq. R. T.) (a) II, Thes. III. (R. T.)

Inter ea sane, quae professionis vestrae in ordine statutum est observari, primum est, ut sub unius magistri obedientia in omni humilitate atque concordia sine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem christianam apostolorum praedicatione conversi, vendebant omnia, et ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque singulis, prout cuique opus erat; neque aliquis illorum qui possederat, suum esse dicebat; sed erant eis omnia communia.

Statuta militum confirmat: de primo de obedientia per milites magistro praestanda.

Ad suscipiendam quoque prolem, quae in timore Domini nutriretur, et infirmitatis humanae remedium iuxta institutionem Domini, et indulgentiam Apostoli, qui ait: Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, et similiter mulier virum suum (a): qui continere nequiverit, coniugium sortiatur, et servet inviolatam fidem uxori et uxor viro; ne tori coniugalis continentia violetur. Si autem viri praemortui fuerint, et relictas uxores, quae ordinem susceperunt, nubere voluerint, denunciatur hoc magistro sive commendatori, ut cum illius licentia, cui mulier ipsa vult, nubat, tantum in Domino. Quod etiam de viris intelligitur observandum: una enim utriusque lege tenentur.

Militum, ac mulierum, qui sub ea sunt, sine magistri licentia nubere non possunt.

Statuimus quoque, ut nullus fratrum sive sororum, post susceptionem ordinis vestri et promissam obedientiam, vel redire ad saeculum, vel ad alium ordinem, sine magistri licentia audeat se transferre: cum sint in ordine vestro loca statuta (1), ut quisque districtis valeat conversari; discedentem vero nullus audeat retinere, sed ad ordinem suum per censuram ecclesiasticam, qui discesserit (2), cogatur.

Non ad alium ordinem transire.

Ut autem in ordine vestro cum maiori omnia deliberatione tractentur, statutum est inter vos, ut locus aliquis ordinetur, in quo per singulos annos in

De generali capitulo singulis cogendo annis.

(a) I, Corinth. 7, 1 et 2. (1) Forte ubi quisque districtius. (2) Deest redire.

solemnitate Omnium Sanctorum generale capitulum teneatur, et sit ibi clericorum conventus, et prior, qui illorum, et aliorum clericorum, qui de ordine vestro fuerint, curam possit habere: ac fratrum, cum necesse fuerit, provideat animabus.

Denumero fratrum pro electione magistri.

Sint autem tresdecim in ordine fratres, qui magistro, cum opus fuerit, in consilio et dispositione domus assistant, et eligendi magistri curam habeant competentem. Prior siquidem clericorum, cum magister migraverit de hac luce, de domo et ordine sollicitudinem gerat; cui sicut magistro ordinis obedientes existant, donec per providentiam tresdecim praedictorum fratrum magistri electio celebretur. Is, cum transitus magistri fuerit auditus et cognitus, tresdecim illos fratres sine dilatione aliqua convocabit, et si quisquam eorum infirmitate vel alia causa infra quinquaginta dies adesse nequiverit, cum aliorum consilio, qui praesentes fuerint, alium absentis loco constituet, ut magistri electio ex aliquorum absentia minime differatur. Illi vero tresdecim fratres, si magister, qui pro tempore fuerit, perniciosus aut inutilis apparuerit, consilio prioris clericorum, et sanioris partis capituli, maioribus domus, corrigendi aut etiam amovendi eum, habeant potestatem. Etsi inter eum et capitulum emergerint quaestiones, debitum eis finem imponant, ne per aliena iudicia vel dilabatur Ordo, vel temporalis substantia dissipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi superbiam eleventur; sed magistro suo devoti et obedientes existant. Et si quis eorum ex hac vita transierit, vel pro culpa, seu alia quacumque fuerit occasione mutandus, magister cum consilio reliquorum maioris partis, alium loco eius substituat. In capitulo autem, quod diximus annis singulis celebrandum, tresdecim isti fratres et commendatores domorum, nisi evidens et magna eos necessitas delinuerit, ad statutum locum incunctanter accurrant, et communiter tractent, quae ad profectum Ordinis, ani-

Ex his vero prior caeteris praesesse debeat loco magistri.

De modo magistri eligendi.

Tresdecim fratribus cum priore, qui magistro semper adesse debeant, potestas conceditur eum deponendi, deque eius moribus inquirendi, et causis cognoscendi.

marumque salutem, et substationem corporum fuerint statuenda. Ubi praecipue ad defensionem christianorum intendere moneantur: et districte praecipitur, ut in Saracenos, non mundanae laudis amore, non desiderio sanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate, bellum tractent; sed id tantum in pugna sua intendant, ut vel christianos ab eorum tueantur incursu, vel ipsos ad culturam possint christianae fidei provocare.

Quo belli contra Saracenos debeant intendere.

Eligantur et tunc visitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter visitent: et quae ibi digna correctione invenerint, aut ipsi corrigant, aut ad generale capitulum ipsi deferant corrigenda.

De visitatoribus, eorumque officio.

Clerici praeterea vestri ordinis per villas et oppida simul maneant, et priori, qui super eos fuerit ordinatus, obedientes existant. Et filios fratrum, qui eis a magistro fuerint commissi, instruant scientia literarum; fratribus etiam in vita quam in morte spiritualia subministrent. Induuntur autem superpelliciis, et conventum et claustrum sub priore suo tenebunt, et humiliter facient, quod ab ipso illis secundum Deum fuerit imperatum. Ubi fratres quoque, de quibus magistro visum fuerit, conversentur, et non sint otiosi, sed vacent orationi et aliis operibus pietatis. Clericis vero de laboribus et aliis bonis, a Deo praestitis, decimae reddantur a fratribus, unde libros et congrua faciant Ecclesiarum ornamenta, et in necessitatibus corporum convenienter sibi provideant; etsi aliquid superfuerit, secundum providentiam magistri in usus pauperum erogetur.

De clericis, eorumque institutis.

Ut autem concordia caritasque inter vos servetur, et a peccato detractionis et murmurationis cuncti debeant abstinere; qui commendator in quolibet loco fuerit constitutus, pro facultate domus in sanitate et aegritudine, quodcumque opus fuerit, cum ea solitudine ac benevolentia subministret, ut neque in sub-

De elemosyna magis diligenter sibi per magistrum provide subministranda.

stantia parcitatem, neque in verbo amaritudinem gerere videatur.

De hospitalitate

Sit vobis praecipua cura hospitum et indigentium: et necessaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur.

Exhortatio ad opera misericordiae erga proximum.

Exhibeatur praelatis Ecclesiarum honor et reverentia. Subministretur Christi fidelibus canonicis, monachis, templariis, hospitalariis, aliisque in sanctae religionis observantia positis, consilium et auxilium; quorumlibet et indigentia, si facultas fuerit, sublevetur: ut Deus in vestris glorificetur operibus: et alii, qui viderint, humilitatis et charitatis vestrae provocentur odore.

De episcopatus institutione, ubi prius episcopi fuerant

Ad haec adiciendum decernimus, ut si locus aliquis, in quo episcopus esse debeat, in vestram venerit potestatem, sit ibi episcopus, qui cum Ecclesiis et clero suo designatos sibi redditus et possessiones, et spiritualia iura percipiant. Reliqua vero cedant in usus vestros, et in vestra dispositione sine cuiusquam contradictione persistent. Profecto in parochialibus ecclesiis, quas habetis, volumus episcopos suo iure fraudari. Si autem in locis desertis, aut in ipsis terris Sarracenorum de novo ecclesias construxeritis, ecclesiae illae plena gaudeant libertate, nec aliqua per episcopos decimarum, aut alterius rei exactione graventur. Liceatque vobis, per clericos vestros idoneos easdem ecclesias cum suis plebibus gubernare, neque interdicto per episcopos, vel excommunicationi subdantur; sed fas sit vobis, tam in maiori Ecclesia, quae caput fuerit Ordinis, quam in illis aliis, excommunicatis et interdictis exclusis, divina semper officia celebrare.

Privilegium, ne a quoquam, praeter legatum Apostolicum, de Sede Pontificis communicari

Practerea, ne humanis vexationibus et calumniis a defensione christianorum retrahi valeatis, apostolica auctoritate decernimus, ne personas vestras praeter legatum Apostolicam Sedis, a latere Romani Pontificis destinatum, interdicere quisquam et excommunicare praesumat. Quod etiam de familiis et servientibus

vestris statuimus, qui stipendia vestra percipiunt, donec iustitiam parati sint exhibere; nisi forte talis fuerit culpa, ex qua ipso facto ecclesiasticam censuram incurrant.

Chrisma vero, et Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis et absque ulla pravitate vobis debeat exhibere; alioquin, liceat vobis, quem malueritis, antistitem adire, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat.

Liceat praeterea vobis, in locis vestris, ubi quatuor fratres vel plures fuerint, oratoria construere, in quibus fratres et familiae vestrae tantum et divinum audire officium, et christianam possint habere sepulturam. Ita enim volumus necessitati vestrae consulere, ut non debeant ex hoc adiacentes Ecclesiae iniuriam sustinere.

Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare.

Nihilominus praesenti decreto sancimus, ut si quis in aliquem vestrum, fratrem videlicet vel sororem, violentas manus iniecerit, excommunicationis sententia sit adstrictus. Et illud idem pro tutela vestra tam in sententia quam in poena servetur, quod sub felicis memoriae Papa Innocentio praedecessore nostro de tuitione clericorum generali in concilio noscitur institutum.

Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat, iura vel possessiones vestras temere perturbare, aut bona vestra auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione con-

Dioecetano vero episcopo in iis, quae dignitatis sunt omnino subiciuntur.

Facultas construendi oratoria ubi quatuor fratres fuerint.

Alia privilegia.

Immunitas ab exteriori quacumque molestia

cessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate.

Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus.

Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica perceptae liberalitatis, decem malachinos (1) nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvētis.

Anathema contra temeratores privilegii huius;

Si qua igitur in futurum saecularis ecclesiasticae persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contravenire tentaverit, secundo tertiove monita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione revocaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

Benedictio et pax illud observantibus.

Cunctis autem vobis vestra iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Alexandri PP. subscriptio,

EGO ALEXANDER cathol. Eccl. episc.

BE

et S. R. Eccl. cardinalum.

Ego Gualterius Albanensis episcopus. Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli tituli Pammachii.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli Laurentii in Lucina.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Caeciliae.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sanctae Sabinae.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae de Cosmedin.

(1) Malachinus, malachinus, monetae aureae hispanicae species. (R. T.)

Bull. Rom. Vol. II.

99

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Laborans diaconus card. Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Rainerius diaconus card. Sancti Gregorii ad Velabrum.

Ego Vivianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Dat. Ferentini per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, III nonas iulii, indict. VIII, incar. dom. anno MCLXXV, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XVI.

Dat. die 5 iulii anno Domini 1175, pont. anno XVI.

LXXXI.

Privilegium approbationis archimandritatus Messanensis.

SUMMARIUM

Prooemium. — Guillelmi Siciliae regis postulatio pro obtinenda huiusmodi confirmatione. — Monasterium archimandrit. sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur. — De monastico instituto inibi servando. — Bona omnia ac privilegia confirmantur. — Archimandritae super abbates et monachos monasteriorum sibi subiectorum. — Confirmatio bonorum monasterii Messanen. civitatis, statuto annuo censu archiepiscopo persolvendo. — Immunitas a solutione onerum super novalibus etc. — Privilegia atque exemptiones nonnullae conceduntur. — Libertates monasterio concessas ratas habet. — Archimandrita per monachos eligendus. — Decretum immunitatis a quacumque externa molestia. — Solitae conclusiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Onufrio archimandritae S. Salvatoris Messanensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris.

Apostolicae Sedis, cui quamquam immeriti, providente Domino praesidemus,

Prooemium.

Guillelmi Siciliae regis postulatio pro obtinenda huiusmodi confirmatione

Monasterium archimandritae sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

De monastico instituto inhibendo.

Bona omnia ac privilegia confirmantur.

Archimandritae super abbatibus et monachis monasteriorum sibi subiectorum.

auctoritate debitoque nostri officii compellimur, viros religiosos sincera charitate diligere; et ne cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a suo proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat, apostolico ipsos praesidio communire. Eapropter, precibus carissimi in Christo filii nostri Guillelmi illustris Siciliae regis, benignius inclinati, et vestris postulationibus favore gratuito annuentes, praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Basilii regulam, quae in eodem monasterio antiquitus instituta esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, quascumque obedientias et abbatias, rex Rugerius recol. mem. eidem monasterio per privilegium suum, bulla aurea communitum, concessit, omnem quoque honorem, dignitatem, consuetudines, et quidquid aliud vobis vestrisque successoribus contulit, sicut in privilegio suo plenius continetur, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis (1). In supradictis siquidem monasteriis omnibus debes tu, fili archimandrita, ac tui post te successores, abbates instituere consilio et consensu, qui in eis fuerint, monachorum. Et si quis abbatum indignus fuerit abbatia, cui praest, tu illum et tui successores et iuste et canonice amovere debetis, et alium substituere in loco eius, quem dignum praevideritis, iuxta Dei timorem et regulam monasterii vestri. Liceat quoque vobis in supradictis omnibus monasteriis et obedientiis examinare et iudicare abbates, monachos, et laicos eorum, tam

(1) Hic enumerat eorum possessiones, ita Cuccelinas, in cuius tamen editione illarum olemchus deest. (A. T.)

de spiritualibus quam temporalibus, et causas eorum iuste et canonice definire. Ipsi vero tibi tuisque successoribus debent obedientiam et reverentiam debitam exhibere, tamquam patri et archimandritae eorum, et iustitias vobis solvere constitutas. Ad haec quascumque possessiones, quaecumque bona, tam de piscationibus, olivetis, nemoribus, molendinis, terris, vineis, cannetis, et pomariis, quam de hominibus quibuscumque aliis, idem monasterium impraesentiarum ibi iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, ipsa vobis et ipsi monasterio auctoritate apostolica confirmamus; eo tenore, quod Messanensi archiepiscopo et successoribus eius tam tu, fili archimandrita, quam successores tui, viginti solidos, centum libras cerae, viginti incensi, et totidem cados olei, pro censu annuatim solvere debeatis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de quibuscumque aliis proventus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis vel ab hominibus vestris decimas exigere vel extorquere praesumat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos liberos et absolutos e saeculo fugientes ad monasterium vestrum recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, absque archimandritae sui licentia discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Prohibemus etiam, ut nullus ipsum monasterium interdicare audeat, vel monasteria aut obedientias eius, seu homines eorum. Libertates quoque et immunitates antiquas, et rationabiles consuetudines monasteriis vestris concessas, et hactenus observatas, ratas habemus et eas perpetuis temporibus illi-

Confirmatio bonorum monasterii Messanen. civitatis, statuto annuo censu archiepiscopi persolvendo.

Immunitas a solutione onerum super novalibus etc.

Privilegia, atque exemptiones nonnullas conceduntur.

Libertates monasterio concessas ratas habet.

Archimandrita per monachos eligendus.

Decretum immunitatis a quacumque externa molestia.

Solutio conclusiones.

batas remanere censemur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci archimandrita, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres monasterii communi consensu, vel fratrum maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et monasterii regulam de se ipsis providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Messanensis archiepiscopi, sicut supradictum est, annuo censu. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, praesentis constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, xiv kalendas novembris, indict. ix, incarnationis dominicae anno MCLXXV, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno xvii.

Dat. die 19 octobris anno Domini 1175, pontif. anno xvii.

LXXXII.

Privilegium confirmationis bonorum atque immunitatum monasterii Vallis-Umbrosae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia ei confirmat, tam praesentia quam in futurum acquirenda: — Quorum aliqua nominat propriis vocabulis. — Nonnullas exemptiones concedit, atque immunitates. — Monasteriorum subiectorum caput Vallisumbrosanum. — Abbatis electionem per caeteros monast. abbates fieri praecipit. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Jacobo Vallisumbrosano abbati, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere dignoscitur, auctore Domino, sine aliqua est dilatione complendum. Quia igitur propositum vestrum, divina praeuente ac subsequente clementia, religionis vestrae simplicitas bonae opinionis odore et prope et longe positis aspiravit, nos vestro propectui, auniente Domino, propectus adiungere cupientes, ad exemplar praedecessorum nostrorum felicis memoriae Paschalis et Adriani, Romanorum Pontificum, coenobium vestrum pro beatae Mariae semper Virginis reverentia, cui dicatum est, in Romanae Ecclesiae proprietatem et tutelam atque protectionem Apostolicae Sedis suscipimus, et apostolicae illud auctoritatis privilegio munientes, ab omnium personarum iugo liberum permanere decernimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui ibidem secundum Deum, et beati Benedicti regulam noscitur institutus, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona iam dictum coenobium im-

(1) Ex tabulario monast. huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. III, ubi de Fesulan. episcopis.

Exordium

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

Bona omnia ei confirmat, tam praesentia

quam in futu-
rum acquiren-
da.

Quorum non-
nulla nominat
propria voca-
bulis.

Nonnullae
exemptiones
concedit, atque
immunitates

praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, rationabiliter poterit adipisci, quieti vobis et integra conserventur; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium S. Salvii, monasterium Sanctissimae Trinitatis de Florentia, monasterium Strumene, monasterium de Osolla, et Sancti Iacobi de Castello monasterium, monasterium Passiniani, et Sancti Michaelis de Senis, et de Alpiano, monasterium de Cultubono, de Monte Pisis, monasterium de Monte Scalario, et de Nerano, monasterium de Fivilo, monasterium de Cappiano, monasterium Sancti Pauli Pisani, et Sancti Michaelis de Plaiano, et Sancti Michaelis Salvenere in Sardinia, monasterium S. Angeli de Pistorio, monasterium de Paviano, monasterium Sanctae Mariae de Prato, monasterium de Vaiano, monast. de Opleto, monasterium de monte Plano, monasterium de Fonte Thaonis, monast. de Muscete, monasterium de Monte Armato, monasterium S. Caeciliae, monasterium S. Reparatae, monasterium de Trecento, monasterium de Crispino, monasterium de Razolo, monasterium de Buio Caesaris, monasterium de Cuneo, monasterium de Turri, monasterium de Caprilia, monasterium Sancti Marci de Placentia, monasterium Sancti Benedicti de Herba Amata, monasterium Sancti Prosperi de Regio, monasterium de Cavana, monasterium Sancti Mercurialis Foroliviensis, monasterium de Novaria, monasterium de Vercellis, monasterium de Ianua, monasterium Sancti Pauli de Terdone, monasterium Brixense, monasterium Veronense, monasterium Sancti Carpophori, monasterium Astense, monasterium Sancti Angeli Guniperiti. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, et ordinationes clericorum, liceat vobis a quocumque malueritis episcopo catholico, et Romanae

Ecclesiae gratiam atque communionem obtinente, recipere, qui nostra fultus auctoritate, quae postulantur, indulgeat. Sancimus insuper, ut nulli episcoporum fas sit, in vos excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare, ut qui in speciales estis filios Apostolicae Sedis assumpti, nullius alterius iudicium temere subeatis. Nulli quoque liceat, aliquod vestrae religionis monasterium a loci stabilitate revellere ac remove sine abbatibus et congregationis communi consensu. Constituimus autem, ut omnium praedictorum monasteriorum caput, quod in Valle-Umbrosa situm est, monasterium habeatur. Sane cum terminus vitae pastori vestro divina dispositione contigerit, qui eius loco substituendus fuerit, quia et vobis et aliis omnibus praesse debet, omnium, qui caeteris praesunt monasteriis, consensu et iudicio eligatur. Quod si forte ex ipsis abbatibus quilibet, Domino disponente, ad hoc generale regimen electus fuerit, ad vestrum principale coenobium principaliter transeat, et eius mox iudicio, sicut in diebus venerandae memoriae Ioannis primi abbatis vestri factum constat, caetera omnia unita vobis monasteria disponantur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, seu temerariis vexationibus fatigare; sed omnia etc., salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episc. ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ss.

Monasteriorum
subiectorum ca-
put Vallisum-
brosanum.

Abbatibus ele-
ctionem per
caeteros mo-
nast. abbates li-
beri praecipit.

Solidae conclu-
siones.

Alexandri PP.

et S. R. Ecol
cardinalium
subscriptiones.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudentianae tit. Pastoris subsc.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis tituli S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. S. Caeciliae ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin, ss.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Raynerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Dat. Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiac. et notarii, xii kal. maii, ind. ix, incarnat. domin. anno MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae anno XVII.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1176, pont. anno XVII.

LXXXIII.

Bona et iura monasterii S. Mariae de Florentia ord. Cassinen. confirmans, quamplurima ei privilegia atque exemptiones concedit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona et iura, et eccl. monast. S. Mariae de Florentia confirmat. — Quorum nonnulla exprimit propriis vocabulis. — Institutionem capellanorum in propriis libere exercere concedit. — Ab episcoporum iurisdictione clericos ecclesiarum dicti monast. declarat exemptos. — Aliaque privilegia elargitur. — Sepulturam in dicto monasterio liberam fore decernit. — Solitum immunitatis decretum. — Adiectis clausulis poenalibus pro violatoribus privilegii huius. — Alexandri PP. et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Margar. in sui Bullarii parte 1, constit. xviii.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo abbati Sanctae Mariae de Florentia, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum omnium Ecclesiarum sit nobis, quamquam immeritis, cura commissa, et de omnibus teneamur generalem sollicitudinem gerere; illis propensius adesse debemus, quae specialiter iuris beati Petri esse noscuntur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium vestrum, quod specialiter iuris et proprietatis Romanae Ecclesiae noscitur esse, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum, in quo monasterium ipsum situm est, cum pertinentiis suis, castrum de Signa, et tertiam partem castri de Grumulo cum ecclesiis et pertinentiis eorum, curtem de Greve cum ecclesia S. Martini caeterisque possessionibus suis, ecclesiam S. Bartholomaei cum curte et terra Berizonis et Azae uxoris eius de Radda: insuper et terram eiusdem de Petroio, seu in quibuscumque locis cum omnibus pertinentiis suis, castrum Radda cum curte et ecclesiis et omnibus ad ea pertinentibus, castri de Tignano tertiam partem cum ecclesiis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Nicolai in Campo Clarentis cum curte et ecclesiis et omnibus pertinentiis suis, curtem Cacierini cum possessionibus suis, castrum Bibianum cum curte et ecclesiis omnibus ad eam pertinentibus, ecclesiam Sancti Martini in loco Confluenti cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini, quae est infra

Exordium.

Bona et iura,
et eccl. monast. S. Mariae
de Florentia
confirmat.

Quorum non-
nulla exprimit
propria voca-
bulis.

civitatem iuxta praelibatum monasterium cum casis, terris et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini in Mensula cum omnibus pertinentiis suis; curtem Montis Domini cum omnibus ad eam pertinentibus, curtem de Mandria cum pertinentiis suis, terram Ioannis filii Tendi cum casis et reliquis possessionibus, sicut Maria et Donatus filius monasterio contulerunt, casas et terras Ioannis filii Boiae, ecclesiam Sancti Proculi cum terris et domibus circa se, castrum Vici cum curte, ecclesiis et omnibus pertinentiis suis; praeterea quidquid de donatione Bonifacii fratris Benedicti, quondam abbatis vestri, legitime possidetis, et omnes decimas de Vicio, sicut eas de concessione venerabilis fratris nostri Florentini episcopi, et decimam de allodio vestro, de Corte, de Casalia, de Fusci, et de Rochetta, sicut decimam ipsam de concessione Guidonis quondam Vulterrani episcopi canonice possidere noscimini, vobis et monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus. Nihilominus etiam liberam institutionem personarum in ecclesiis vestris, sicut eam praedecessores vestri et vos ipsi a quadraginta retro annis inconcusse habuisse noscimini, vobis duximus auctoritate apostolica confirmandum. Prohibemus insuper, ut nullus episcopus, vel ministerialis eius, ecclesias vestras vel earum clericos indebitis exactionibus seu molestiis audeat fatigare, aut in eos excommunicationis vel in vos seu monasterium vestrum interdicti sententiam, sine mandato Romani Pontificis vel legati ab eius latere destinati, ferre praesumat. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, decimas vel primitias a vobis vel a monasterio vestro nullus praesumat exigere. Christma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationem monachorum vel clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi,

a Florentino recipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, quemcumque malueritis adeatis antistitem, qui nostra fultus auctoritate, vobis quae postulatis, indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obstat: salva tamen iustitia Ecclesiarum illarum, de quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione atque sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Signum Alexandri Papae III.

VIAS TUAS DOMINE DEMONSTRA MIHI

S. PETRUS † S. PAULUS

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Sepulturam in dicto monasterio liberam fore decernit.

Solutum immunitatis decretum.

Adiectus clausulis poenalibus pro violatoribus privilegii bulas.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Ubaldu Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episc. ss.

Ego Ioannes presb. card. Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis S. Pudencianae tituli Pastoris ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis S. Vitalis tituli Vestinae ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctae Caeciliae ss.

Ego Petrus presb. card. tit. Sanctae Susannae ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Raynerius S. Georgii ad Velum Aureum diac. card. ss.

Datum Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, 11 kal. maii, indictione ix, incarnationis dominicae anno MCLXXVI, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xvii.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1176, pont. anno xvii.

LXXXIV.

Confirmatio privilegiorum, a Summis Romanis Pontificibus concessorum monasterio Sancti Ioannis in Venere Teatinae dioecesis, ac omnimoda exemptio a iurisdictione Ordinarii (1).

SUMMARIIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipit; privilegiaque (1) Ital. Sac., tom. vi, ubi de Teatinis episcopis.

omnia ab antecess. Pontif. concessa confirmat, cum donationibus inibi contentis. — Nonnulla enumerat bona et possessiones — Tam in ecclesiis quam in civitatibus, oppidis, castellis etc., — Quae ubique locorum per totam Italiam extant: — Cum iure decimarum: — Omnibus confirmatis quae possidet monasterium, vel poterit in futurum adipisci. — Abbas eligatur a monachorum gremio, a Romano Pontifice consecrandus. — Ad monachos adhortatio. — Immunitas a quacumque molestia: — Quae roboratur solitis clausulis poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Oderisio abbati monasterii S. Ioannis in Venere, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri (a), monet nos inter rectitudines ingredi, quoniam fortitudo simplici via Domini recta: ergo petentibus non est denegandus auditus, quia servorum Dei quieti pro nostro est officio providendum, quatenus, a saecularibus tumultibus liberi, in via Domini simplicibus animis fortiter ambulare praevalcant. Quapropter, fili in Christo, legitime ordinis abbas (1), tuis tuorumque fratrum iustis deprecationibus exorati, ad honorem S. Dei Genetricis et Virginis Mariae, et S. Praecursoris Domini Ioannis Baptistae, coenobium eius nomini dedicatum, in quo omnipotenti Domino unanimiter deservitis, in Apostolicae Sedis gremio perenniter confovendum, praestante Deo, auctoritate praesentis privilegii communimus; privilegiorum siquidem formam sequentes, quae vestro coenobio a nostris praedecessoribus, sanctis videlicet Leone, Victore, Nicolao et Urbano, collata sunt, vobis vestrisque successoribus illa omnia perpetuo possidenda confirmamus, quae Transmundus comes Transmundi ducis, et marchionis filius in comitatu Teatino,

(a) Isai. xl, 3. (R. T.) (1) Lege: Quapropter, fili in Christo carissime Oderisio abbas, etc. (ex Cocq. Add. et Corr.)

Exordium.

Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipit, privilegiaque omnia ab antecess. Pontificibus concessa confirmat cum donationibus inibi contentis.

Pinnensi, Aprutiensi, Firmano et Ter-
mulano, vestro noscitur monasterio ob-
tulisse: caetera quoque, quae aliorum
oblacione fidelium in ius vestrum et do-
minium devenerunt, videlicet: in comi-
tatu Teatino has cellas, S. Ioannis in
Mulo-Traverso, S. Zachariae, S. Benedicti,
S. Romani, S. Severini, S. Mariae ad
Capellam secus Ortanam, S. Pauli et S.
Petri cum burgo, qui ex latere est: item
ecclesiam S. Georgii, S. Philippi de Pa-
latio, S. Angeli cum tertia parte portus
Ortonae, Sanctae Mariae iuxta rivum,
qui dicitur Fricius: in curte Ateana Ss.
martyrum Legontiani et Domitiani cum
mille modis terrae iuxta se: in curte de
Agrame, S. Calari et Ss. virginum Au-
reae et Petronillae, S. Ambrosii, S. Mar-
tini, S. Stephani ad collem in Bussi, S.
Crucis cum duodecim marnatis hominum,
S. Angeli intra Oppida Septem ex adverso
S. Nicolai: item cellam S. Ioannis in
Rocca cum oppido suo, S. Thomae cum
oppido suo, S. Farmanni, S. Eusanii
cum castello suo, S. Apollinaris cum ca-
stello suo, S. Nicolai cum castello suo,
S. Mariae Inca cum castello suo, San-
ctae Mariae in Crypta Trinea, S. Angeli
in Pescio, S. Angeli in Orteele cum op-
pido suo, S. Marci, S. Quirici, S. Lu-
ciae in Argelli, S. Pantaleonis, S. Crucis
in Alento cum oppido Mucella, S. An-
suini, S. Ioannis in Retro, S. Pauli in
Piscaria cum oppido suo, Sancti Lau-
rentii in Piscaria cum quarta parte de
transverso eiusdem fluminis, et quarta
portus eiusdem, S. Nicolai cum oppido
Sangro, S. Cantianae in castello Palledo,
S. Martini de filiis Theodaldi, S. Petri in
Batinario cum Fara sua, S. Agathae, S.
Pancratii, S. Iustini de Casole, S. Petri
in Lauro, S. Petri de Linari cum castello
Resse, S. Petri in Parlasi, S. Mariae in
Valle, S. Mariae in Teramo, S. Viti in
Portule: oppida vero haec, Fossam-Cae-
cam, Castellum-Muratum, Roccam de
Sclavis, Giruli Laternum, montes Octa-
viani, Guastura, Meruli, Porcile, Malia-

nico, Castellum-Vetus, Balerianum, Fa-
ram Benedicti filii Uberti, Faram filio-
rum Bederochi, montem Sancti Silvestri,
Petrarium, Senellam, Castellinum, ca-
strum Aymonis, Turricellam, Montem
collis Marsini, Ilicem, Rivum-Iustum, Ma-
clam, Scorniosam, Casale S. Benedicti,
Morum-Rivum Petri Peschi: in comitatu
Pinnensi cellam S. Mariae Anfrisanò, S.
Mariae in Pouzano cum castello Casa-
Vetere, S. Michaelis in Boccarieto cum
Fara sua, et Fara de Saratico, S. Mi-
chaelis in fine cum Fara et pogio suo,
S. Petri in Campo-Rotundo, S. Mariae in
Loquiano cum pogio suo, S. Mariae in
Rivo Sonuli, S. Ioannis in Aquaviva cum
casali suo, Sancti Petri, S. Ioannis ad
Ponticulum, S. Antonii, Sanctae Mariae
in Rigulo, S. Salvatoris in Casa-Nigra,
S. Margaritae in Legoniano, Sancti Io-
in Carpeneto, Sancti Angeli in Rivo-
Turbido, S. Mariae in Valle, S. Nicolai
in Plomba, Sancti Laurentii iuxta Goma-
rium, S. Ioannis ad Casam-Comuste,
Castellum ad Mare, Speltore, Furcam
Consenga, Montem Sylvarium, civitatem
S. Angeli, Ilicem Sanctae Crucis, Casam
Lariti, Ilicem Trallionium, Pizanum,
Scurranum, montem Valterii, Monticu-
lam, Spatulam Ruptam, Arsetam, Bife-
num, Antianum, Ranchi, Sylvam, Miti-
lianum, Casulae Murum, Altum-Castellum
ultra montem Peditarum Sancti Ioannis
de filiis Tribuni: in comitatu Aprutien-
cellam Sancti Ioannis in Gomo cum
castello suo, Cerrum Bifure, Sancti Do-
nati in Salinello cum castello Palmae,
Sancti Stephani ad Mura, et ecclesiam
Sancti Angeli, Montem Paganum, Gras-
sianum, Ripam filiorum Azonis, pogium
Mulorum Morelli, curtem de Pedoniano,
totam curtem Totam de Bucelliano, ter-
tiam partem curtis de Semproniano: in
comitatu Firmano cellam Sancti Nicolai
cum castello Paterno, Monteronem, me-
dietatem curtis de Supplica, integram
curtem de Aquaviva, montem Bolarium,
castellum Rodactarisci, castellum Coli-

Quas ubique
locorum per to-
tam Italiam ex-
tant.

nari, ecclesiam Sancti Passicis: in co-
mitatu integram curtem de Palveniano:
in comitatu Camerino terram cum suis
cultoribus: in curte Cesepalumbi mediam
curtem de Visiliano, quartam partem
curtis de Albano: in comitatu cellam
Sancti Martini, Sanctae Mariae in Contro
cum eius eccles. Sancti Ianuarii, S. Vi-
ctorini, Sancti Laurentii, sextam par-
tem S. Salvatoris: apud Lisinam, cellam
S. Archangeli: Ferrariae, cellam Sancti
Nicolai: in civitate eccl. Sanctae Mariae
ad Vineam Talliatam: in principatu Be-
neventano eccl. Sanctae Mariae, Sancti
Ioannis in Barsica, cellam Sancti Ana-
stasii, in civitate haereditatem Leonis
Pinnini integram: in Dalmatia apud Bel-
lumgradum cellam Sancti Thomae, si-
militer etiam teloneum mercatorum, et
pretium, decimasque, et oblaciones mor-
tuorum, ex omnibus absque contradi-
ctione aliqua teneatis. Praeterea per prae-
sentis decreti paginam apostolica aucto-
ritate statuimus, ut quaecumque in cellis,
in ecclesiis, in oppidis, villis, silvis, pa-
secis, fluminibus, portibus, littoribus, pi-
seariis tam maris quam fluminum, mo-
lendorum, aquarum decursibus, in ser-
vis et ancillis, et quibuslibet rebus mo-
bilibus et immobilibus, hodie vestrum
coenobium iuste possidet, vel in futurum,
iuvante Domino, iuste acquirere poterit,
firma vobis vestrisque successoribus, et
illibata permaneant. Chrisma vero, con-
secrationes altarium seu basilicarum, or-
dinationes aliorum clericorum, qui ad
sacros sunt ordines promovendi, a quo-
cumque volueritis catholico accipiat episcopo.
Intra totius abbatae terminos
nullus episcopus, nisi a te invitatus, syn-
nodum celebrare, vel clericos constrin-
gere audeat, ut intelligas curam hanc ad
tuam sollicitudinem pertinere non aliter,
quam vice tibi a nobis indulta. Obeunte
vero te, eiusdem loci abbate, vel tuorum
quolibet successorum, nullus ibi qualibet
astutia vel violentia praeponatur, nisi
quem fratres communi consensu, vel

Cum iure de-
cimarum.

Omnibus con-
firmatis quae
possidet mona-
sterium, vel po-
terit in futurum
adipisci.

Abbas eligatur
a monachorum
gremio, a Ro-
mano Pontifice
consecrandus.

fratrum pars consilii sanioris, secundum
Dominum, et beati Benedicti regulam
elegerint; electus autem, ad Romanum
Pontificem consecrandus accedat. Vos
vero, filii in Christo legitimi, oportet,
collatam vobis gratiam in omnibus con-
stitutionibus, et tantis Sedis Apostolicae
beneficiis dignis operibus respondere;
nec libertate hac in occasionem carnis,
et velamine malitiae abutamini: et quanto
a saecularibus tumultibus liberiores estis,
tanto amplius placere Domino totis mentis
et animae viribus procuretis. Decernimus
ergo, ut nulli omnino liceat praefatum
monasterium temere perturbare, aut eius
possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus fa-
tigare; sed illibata omnia et tuta conser-
ventur, eorum, pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus
omnimodis profutura: salva Sedis Apo-
stolicae auctoritate. Si qua igitur in fu-
turo ecclesiastica saecularisve persona,
contra hanc nostrae constitutionis paginam
temere venire temptaverit, secundo ter-
tiove commonita, nisi reatum suum con-
grua satisfactione emendaverit, potestatis
honorisque sui dignitate careat, ita quod
se divino iudicio existere de perpetrata
iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
Corpore ac Sanguine Dei et Domini Re-
demptoris nostri Iesu Christi aliena fiat,
atque in extremo examine districtae ul-
tioni subiaceat; cunctis autem eidem loco
sua iura servantibus sit pax Domini nostri
Iesu Christi, quatenus et hic fructum
bonae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis in-
veniant. Amen, amen, amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episc.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis
et Pauli tit. Pammachii.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti
Laurentii in Lucina.

Ad monachos
adhortatio.

Immunitas a
quacumque mo-
lestia.

Quas roborat
solitis clau-
sulis poenali-
bus

Alexandri PP.

et S. R. E. card.
cardinalium
subscriptions

Ego Vitellius presbyter cardinalis tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presb. card. S. Marci.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Caeciliae.

Ego Petrus presb. card. tit. Sanctae Susannae.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani.

Ego Ugo card. Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Raynerius diac. cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Datum Anagniae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, xvi kal. iulii, indict. ix, anno dom. incarnationis MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno xvii.

Dat. die 16 iunii anno Domini 1176, pontif. anno xvii.

LXXXV.

Podius Bonitius, in dioecesi Florentina positus, Senensibus episc. adiudicatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Podius Bonitius Senensibus episcopis adiudicatur: — Cum derogatione constitutionis Hadriani Papae, de qua in nota. — Decretum confirmationis huiusce concessionis. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gunteramo Senen. electo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Communi et speciali debito tuis cogimur petitionibus condescendere, et ef-

(1) Simile diploma edidit Hadrianus IV anno 1155, quamvis sequenti anno contrariam omnino Const. ediderit, prout constat ex sequenti contextu. Ex tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. III.

fectum congruum indulgere, ut qui tenemur universos in suis iustis postulationibus exaudire, tacto tibi amplius videamur esse propitii, quanto te et Ecclesiam tibi commissam abundantiori diligimus charitate. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam in Monte Bonizi a b. m. Raynerio praedecessore tuo, in fundo videlicet, quem b. m. comes Guido concessit beato Petro, et pia record. praedecessori nostro Adriano Papae, de ipsius praedecessoris nostri auctoritate et concessione constructam, de communi consilio fratrum nostrorum tibi et tuis successoribus concedimus et confirmamus; dantes vobis liberam facultatem, sicut idem praedecessor noster dedisse dignoscitur, eandem Ecclesiam sine contradictione qualibet consecrandi, et in ea clericos iuxta vestrae voluntatis arbitrium ponendi et libere ordinandi: non obstante retractione, quam praefatus praedecessor noster super hoc, levi et vano errore ductus, ea consideratione fecisse dignoscitur, quod locus in episcopatu Florentino consistit; cum in privilegio ipsius praedecessoris nostri contineatur fundum ipsum a memorato comite supra fuisse concessum, et ab eodem praedecessore nostro ad Ecclesiam ibi conservandam sub annuo censu unius bizantii tuo praedecessori collatum. Statuimus autem, sicut praefatus praedecessor noster noscitur statuuisse, ut quicumque de tua dioecesi ad locum illum transierint, in omnibus spiritualibus tibi tantum et successoribus tuis debeant respondere, et vos eandem, quam prius, habeatis in eis omnino potestatem. Caeterum ad huius nostrae concessionis et confirmationis indicium unum bizantium nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si qua igitur in futurum ecclesia-

Podius Bonitius Senensibus episcopis adiudicatur.

Cum derogatione constitutionis Hadriani Papae.

Decretum confirmationis huiusce concessionis.

Solitae conclusiones.

stica saecularisve persona, hanc nostrae concessionis et confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubalduus Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli tituli Pammachii ss.

Ego Guillelmus presb. card. tit. Sancti Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tituli Pastoris subsc.

Ego Ioannes presbyter cardinalis S. Marci subsc.

Ego Theodinus presb. card. Sancti Vitalis tit. Vestinae subsc.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctae Caeciliae ss.

Ego Petrus presb. card. tit. Sanctae Susannae ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin subsc.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. Sancti Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Datum Anagniae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, x kal. iulii, indictione xi, incarnationis domini-

cae anno MCLXXVI, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno xvii.

Dat. die 22 iunii anno Domini 1176, pont. anno xvii.

LXXXVI.

Confirmatio monasterii de Boscoduno, bonorumque ad illud pertinentium: et inhibito, ne quis de eius novatibus aut nutrimentis animalium decimas exigat (1).

SUMMARIUM

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Bona omnia eidem confirmat: — Nonnullaque enumerat. — Exemptio decimarum. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Guigoni abbati Boscaudunensis monasterii, eiusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum, etc.

(Deest initium).

Quapropter, dilecti in Domino filii, praefatum monasterium in quo divino participati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: locum, qui Boscaudon dicitur, cum pertinentiis suis, in quo monasterium ipsum fundatum est, abbatiam de Pratis, et abbatiam de Laura, quam aedificatis, cum possessionibus, Laveram cum suis possessionibus, domum Sancti Mauricii cum suis pertinentiis, vineas de Romolano, vineas de

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., inter Instrum. Ecclesiae Ebrudunen., num. xi.

Exemplum de-
cimatum.Alexandri PP.
subscriptio.

Capdavaco, vineas de Moillarou, grangiam de Pailheyrol cum omnibus, quae in illo territorio habetis, grangiam de Villario Roberti, et quidquid ibi habetis et possidetis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere praesumat. Decernimus ergo, ut nulli ompino hominum liceat, etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus etc.

Dat. Anagniae per manum Gratiani S. R. E. subdiac. et not., iv nonas iulii, indiet. ix, incarn. Dom. anno MCLXXVI, pontif. vero D. Alex. PP. III anno XVII.

Dat. die 4 iulii anno Domini 1176, pontif. anno XVII.

LXXXVII.

Confirmatio donationum omnium, favore Capituli et clericorum Aquileiensis Ecclesiae factarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit Pontifex. — Donationes omnes, eius favore factas, vel imposterum faciendas, ratas habet, atque confirmat; — Quorum plurima enumerat suis nominibus: — Et decimarum ius cum omni iurisdictione imperiali. — Decretum immunitatis a qualibet externa molestia etc. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Valderico praeposito, et canonicis Ecclesiae Aquileiensis, tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi conveniat, et consonet honestati, animo nos decet libenti concedere, et effectum iusta petentibus indulgere. Ea pro-

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v, ubi de hac Ecclesia.

pter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam de Melereto cum omnibus finibus et pertinentiis suis, scilicet cum villa Sclavorum, quae similiter dicitur Meleretum, Palmata, Ronch, et Ronchetas, cum agris, vineis, pratis, pascuis, cultis et incultis, sylvis et venationibus usque ad sylvam S. Laurentii, et usque ad villam, quae dicitur Claviam, et usque ad villam, quae dicitur Antonianum, et usque Feletas, et usque Becinis, et usque ad villam S. Stephani, et usque ad Risam, et usque ad villam, quae dicitur Perseriano: villam quoque de Casteone, et de Mursano cum finibus et pertinentiis suis, a villa S. Andreae usque ad villam, quae dicitur Ganarium, et usque ad sylvam cum omnibus redditibus suis, cum vineis, agris, pratis, pascuis, cultis et incultis, paludibus, et sylvis, cum venationibus, cum aquis, aquarumve decursibus, cum molendinis et piscationibus: villam etiam de Mariano, et villam de Carlinis, et villam S. Georgii, et villam de Mutiana cum omnibus redditibus suis, una cum omnibus finibus et pertinentiis suis, cum campis, vineis, pratis, pascuis, cultis et incultis, cum aquis aquarumve decursibus, ac molendinis, insulis a mari et a flumine, quod dicitur Carnum, usque ad aquam, quae dicitur Arnunus, cum paludibus et piscationibus, cum sylvis et venationibus: ecclesias baptismas Aquileiensis patriarchatus cum cappellis sibi pertinentibus, sicut eas pa-

Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit Pontifex.

Donationes omnes, eius favore factas, vel imposterum faciendas, ratas habet, atque confirmat;

Quorum plurima enumerat suis nominibus:

Et decimarum
ius

Cum omni iurisdictione imperiali.

Decretum immunitatis a qualibet externa molestia etc.

Solitae conclusiones.

cifice possidetis: in foro Aquileiensi triginta stationes, et in portu Piri viginti: quinquaginta mansos in Ossellam cum ecclesiis et decimis, villam de Farra cum adiacentibus villis, videlicet villam de Petolan, et Drasam, et Sebredam, et Villa Nova, Gradisca, Bruma cum omnibus pertinentiis suis, a monte, qui dicitur Cars, usque ad stratam Ungarorum, et usque ad villam, quae dicitur Algo, cum ecclesiis et omnibus pertinentiis suis, pratis, sylvis, pascuis, cultis et incultis, venationibus et piscationibus, et omni iurisdictione imperiali, prout imperator Otto bo. mem. Aquileiensi Ecclesiae et canonicis tradidit: etiam et Carniam villam de Penicles, et villam de Nogarias, et villam de Felas in monte S. Petri, et montem de Tenca, et quatuor mansos in villa Avale, et villam de Battalia, et tres mansos apud Ingiam, et novem mansos apud Pinzan, et quindecim mansos apud Gruans, et quemdam montem apud Avenzon. Praeterea sicut Burkardus advocatus Aquileiensis Ecclesiae, et postea Henricus, placitum advocatae in manu patriarchae Valrici refutarunt pro se et successoribus suis super omnibus bonis Aquileiensi Ecclesiae atinentibus, cum omnibus districtis usibus et pertinentiis, ita et nos auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat suprad. Eccl. temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Aquileiensis patriarchae canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino

iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Signum † Curiae Romanae †

PP. ALEX. TERTII.

Signum † Notarii.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus subs.

Ego Ubaldus Ostien. episcopus.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Albertus presb. cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Guillelmus presb. cardinalis tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Petr. presb. card. Sanctae Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti Marci.

Ego Theodinus presb. card. Sancti Vitalis tit. Vestinae.

Ego Maufredus presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Petr. presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Rainerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aur.

Datum Anagniae per manum Gratiani sanctae R. E. subdiac. et notarii, nonis iulii, indictione ix, incarnationis domi-

Alexandri PP.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

nicae anno MCLXXVI, pontificatus Alexandri PP. III anno XVII.

Dat. die 7 iulii anno Domini 1176,
pont. anno XVII.

LXXXVIII.

Approbatio Instituti Ordinis Carthusianorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Carthusianos sub protectione Sedis Apostolicae suscipiens, eisdem bona omnia confirmat. — Immunitatem, quam ecclesiasticam vocant, infra eorum domus fines concedit. — Intra eosdem quamcumque construi domum prohibet. — Decretum pro indemnitate bonorum huiusmodi. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. card. subscript.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Guidoni priori Carthusiae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum vos per Dei gratiam multa promereatis gloria meritorum, et vitam solitariam eligentes, divinae contemplationi arctius intendatis, bonus odor religionis vestrae ad id nos inducit, ut communi et speciali debito quieti vestrae debeamus intendere, et iura vestra summopere conservare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, vestramque, et alias domos ordinis vestri, et cum omnibus bonis, pascuis, possessionibus, quas impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, et terminos, quos rationabiliter statuistis, vobis et domibus vestris auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec auctoritate apostolica arctius interdiciamus, et sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis infra terminos vestros vel domo-

rum vestrarum, hominem capere, furtum seu rapinam committere, vel homicidium facere audeat, aut homines ad domos vestras venientes, vel ab eis redeuntes, quomodolibet conturbare, ut ob reverentiam Dei et locorum vestrorum infra hos terminos, non solum vos et fratres vestri, sed etiam alii, plenam pacem habeant et quietem. Adicientes quoque statuimus, ut infra dimidiam leucam a terminis possessionum, quas habetis, nulli religioso liceat, quodlibet aedificium constituere, vel possessiones acquirere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, vos super possessionibus vel pascuis vestris temere perturbare, aut super his vobis molestiam vel gravamen inferre, vel eas ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum, ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubalduſ Ostien. episc. ss.

Ego Ioannes Ss. Ioannis et Pauli presbyter cardinalis ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Intra eosdem
quamcumque
construi do-
mum prohibet.

Decretum pro
indemnitate ho-
norum huius-
modi.

Solitae clau-
sulae poenales.

Alexandri PP.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscrip-
tiones.

Immunitatem,
quam ecclesia-
sticam vocant,
infra eorum do-
mus fines con-
cedit.

(1) Ex Concil., tom. XIII, loc. cit.

Ego Guill. presbyter cardinalis Sancti Petri ad Vinc. ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudenticianae ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sancti Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis tituli Sancti Vitalis ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Iacintus Sanctae Mariae in Cosmedin diac. card. ss.

Ego Cintius diac. Sancti Adriani ss.

Ego Ugo cardinalis diaconus Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Laborans diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu ss.

Datum Anagninae per manum Gratiani, sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, IV nonas septembris, indictione IX, incarnationis dominicae anno MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno XVII.

Dat. die 2 septembris anno Domini 1176,
pontif. anno XVII.

LXXXIX.

Bona omnia Veronensis Ecclesiae confirmantur Capitulo et canonicis: addito decreto, quod absque sanioris partis consensu alienari non possint (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Veronen. sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona ad eam pertinentia capitulo et canonicis confirmat. — Quorum multa hic propriis vocabulis singillatim enumerat; — Addito decimarum iure; — Eadem sine maioris capituli partis consensu alienari non posse declarat. — Solitum decretum immunitatis, atque observantiae huiusce privilegii. — Alexandri PP., episcoporum et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de hac Ecclesia.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Riprando archipresbytero Veronensis Ecclesiae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonicis substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere; et earum quieti et utilitati; conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen Domino disponente assumpti sumus, eas, et a pravorum hominum nequitia tueamur, et beati Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio, muniamus. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, praedecessorum nostrorum Callisti et Innocentii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias scilicet S. Georgii, Sancti Ioannis Baptistae, Sancti Clementis, Sanctae Caeciliae, S. Faustini, S. Firmi in Cappella, et Sancti Pauli in Burgo, ecclesiam Sancti Ioannis Baptistae in Valle, monasterium Sancti Michaelis in Campanea, Sancti Ioannis Baptistae in Quintiano, ecclesiam Sancti Petri in Carnario, Sancti Pauli de Pruno, et Omnium Sanctorum de Novariis, Sanctae Mariae de Turano, Sancti Cassiani et Omnium Sanctorum de Martiana, Sancti Pancratii, Sancti Georgii in Salsis, Sancti Michaelis de Carmisino, Sancti Faustini de monte Draconis, Sancti Prosdocimi cum decima, Sancti Ambrosii de Casali-Alto, villam Quinti, et locum, qui dicitur Villa, et Lusiam cum ecclesiis et decimationibus earum. Castella vero et villas vestras

Exordium

Ecclesiam Ve-
ronen. sub pro-
tectione Sedis
Apostolicae re-
cipit.

Bona ad eam
pertinentia ca-
pitulo et cano-
nicis confirmat.

Quorum multa
hic propriis vo-
cabulis singil-
latim enumerat.

vobis nihilominus confirmamus, videlicet Cerreta, Erbetum, Fagnanum, Ponteposserum, Pradellas cum cappella, Englare dimidium, Biunde, Porcille, Tresolanum, Gretiana, Martiana, Pullianum, et medium Romagnanum, Pruno, Calmasinum: in comitatu Trid. Bergusium, Bundo, Bulbeno, Badabiones cum cappella, silvam etiam, quae dicitur Colegaria, cum piscariis, et tertiam partem nemoris, quod dicitur Budaugnano, et palatium cum porta Sancti Zenonis, oblationem etiam dimidiam monasterii Sancti Zenonis in singulis festivitibus eiusdem confessoris a diluculo usque ad horam tertiam: decimam quoque civitatis, et portae Sancti Zenonis, et burgi: iustas autem consuetudines vestras a praedecessoribus nostris vobis confirmatas concedimus illibatas auctoritate apostolica conservari. Praecipimus etiam, nequis vestrum absque communi omnium consensu, vel partis consilii sanioris, bona, redditus, vel possessiones Ecclesiae vestrae alicui personae dare praesumat. Quae autem indebite data vel destructa sunt, ad ius et dominium vestrum libera revertantur. Decimas vero de propriis laboribus vestris, seu etiam redditibus, a vobis exigere vel suscipere laicorum nemo praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et

Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss.

Ego Gualterius Albanensis episcopus ss.

Ego Conradus Moguntin. archiep. et Sabinensis subsc.

Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Manfredus Praenestinus episcopus ss.

Ego Hildebrandus presb. card. basilicae Duodecim Apostolorum ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diac. cardinalis ss.

Ego Ardicio diaconus card. tit. Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Datum Ferrariae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subd. et notarii, kalen. maii, indict. x, incarn. Dom. anno MCLXXVII, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XVIII.

Dat. die 1 maii anno Domini 1177, pontif. anno XVIII.

XC.

De pace cum Friderico imperatore Venetiis inita, eiusque absolute.

SUMMARIUM

Certioratio felicitis successus pacis: — Quae die 21 iulii firmata fuit cum principibus Friderici imperatoris: — Et die 24 idem imper. schismati renunciavit, et absolutus fuit, — Obedientiamque huic Summo Pontifici exhibuit, — Ac sub sequente die 25

Alexandri PP.,

episcoporum et
S. R. Ecclesiae
cardinalium
subscriptiones.

Addita decimarum iure;

Bona vero sine
maioris capituli
partis consensu
alienari non
posse declarat.

Solutum decretum
immunitatis
atque ob-
servantiae hu-
ius privilegii

idem Pontifex solemniter missam celebravit, et imperator adstitit, et reverentiam praestitit. — De ea ergo zelatores Domus Dei congaudere, Deoque gratias agere debent.

Alexander episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus, Rogero Eboracensi archiepiscopo Apostolicae Sedis legato, et Ugoni Dunelmensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Certioratio felicitis successus pacis:

Exigunt gratissimae devotionis obsequia, quae nobis et Ecclesiae, tam devote quam laudabiliter exhibuisse noscimini, ut felices successus Ecclesiae vobis, sicut specialibus et devotis Ecclesiae filiis spiritualibus, describamus; cum dignum sit et conveniens, et honestum, ut quos ita habuimus in nostra devotione firmos et stabiles, de prosperitate nostra et ipsius Ecclesiae reddamus hilares et gaudentes. Agite itaque una nobiscum gratias omnipotenti Deo, qui habitat in altissimis, et humilia respicit de supernis, de cuius munere venit, ut Sponsa sua sacrosancta Ecclesia, diu graviter procellosis fluctibus et validissima tempestate quassata, nunc tandem portum salutis attigerit, et pacatis saevientibus procellis, debita et desiderata tranquillitate laetetur.

Quae die 21 iulii firmata fuit cum principibus Friderici imperatoris:

Sane duodecimo kal. instantis mensis augusti, de mandato carissimi in Christo filii nostri Friderici illustri Romanorum imperatoris, praesentibus principibus ecclesiasticis, et etiam saecularibus Teuthonici regni, publice in anima eius, in praesentia nostra, coram numerosa hominum multitudine praestiterunt, tactis sacrosanctis Evangeliiis, iuramentum, quod postquam idem imperator veniret Venetias, omni quaestione et contradictione sopita, pacem Ecclesiae, sicut per fratres nostros et principes suos disposita est et tractata, et pacem carissimi in Christo filii nostri Willelmi illustris Siciliae regis usque ad quindecim annos, et treguam Longobardorum usque ad sex annos, in anima sua, et etiam a principibus suis faceret, sicut in scripto pacis et treguae continetur, iuramento firmari. Et princi-

Bull. Rom. Vol. II

101

pes Teuthonici regni, scilicet venerabiles fratres nostri Magdeburgensis, Colonien-sis, et Christianus dictus Moguntinus, archiepiscopi, et quidam alii in anima sua pro se iurare fecerunt.

Nono vero kalend. augusti praefatus imperator, sicut tractatum fuerat et dispositum, venit ad ecclesiam B. Nicolai, quae per unum milliare distat a Venetiis, et ibi tam ipse quam archiepiscopi, episcopi, et alii principes Teuthonici regni, abrenunciantes schismati, per fratres nostros episcopos et cardinales de mandato nostro, praesentibus quibusdam aliis, absolutionis beneficium meruerunt.

Deinde venerunt Venetias, et ibi ante ecclesiam B. Marci praedictus imperator, innumera multitudine virorum et mulierum praesente, et alta voce reddente gratias et laudes Altissimo, nobis sicut Summo Pontifici obedientiam et reverentiam humiliter et reverenter exhibuit: et recepto a nobis pacis osculo, nos devote dextravit (1), et cum reverentia, qua decuit, et devotione, usque ad altare in ecclesiam introduxit.

Sequenti vero die, in festo B. Iacobi, ab eodem imperatore rogati, ad praedictam ecclesiam S. Marci solemniter celebraturi Missarum accessimus. Et nobis illuc venientibus praefatus imperator extra ecclesiam obviam venit, et dextro latere nostro devote suscepto, nos in ecclesiam introduxit. Et peractis Missarum solemnibus, nos usque ad ipsius ecclesiae portam dextravit. Et cum ascenderemus palefredum nostrum ibi paratum, stapham tenuit, et omnem honorem et reverentiam nobis exhibuit, quam praedecessores eius nostris consueverunt antecessoribus.

Erit itaque sollicitudinis vestrae, nobis et Ecclesiae in prosperis successibus congaudere, et effectum pacis aliis devotis Ecclesiae filiis aperire, ut hi, quos zelus Domus Domini tangit, de pacis munere

(1) *Dextrare*, idem est ac *ire a dextris*, seu *legere latus dextrum*. (R. T.)

Et die 24 idem imper. schismati renunciavit, et absolutus fuit.

Obedientiamque huic Summo Pontifici exhibuit.

Ac sub sequente die 25 idem Pontifex solemniter missam celebravit, et imperator adstitit, et reverentiam praestitit.

De ea ergo zelatores Domus Dei congaudere, Deoque gratias agere debent.

divinitus dato, in Domino gaudeant et exultent.

Dat. Venetiis in Rivoalto, vii kal. aug.

Dat. die 26 iulii anno Domini 1177.

XCI.

Decretum, quod moniales de Swina et de Cotum exemptae omnino sint a solutione decimarum (1).

SUMMARIUM

Decreti causa. — Decretum et explicatio huiusmodi privilegii: — Cum clausulis poenalis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Eboracensi archiepiscopo et dilecto filio Lincolnensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Significaverunt nobis dilectae filiae nostrae moniales de Swina et de Cotum, quod cum eis, sicut fratribus Cisterciensis ordinis indultum sit de clementia Sedis Apostolicae, ut de laboribus suis, quos propriis manibus vel sumptibus excolunt, nemini decimasolvere teneantur; quidam ecclesiastici viri capitulum ipsum prava et sinistra interpretatione perverterunt, asserentes, labores novalia intelligi; et sic contra privilegium Apostolicae Sedis praedictae moniales decimarum exactione gravantur. Quoniam igitur horum interpretatio ab intellectu nostro et aliorum, qui id sane intelligere volunt, est penitus aliena, cum secundum capitulum illud a solutione decimarum, tam de terris, quas deduxerunt ad cultum, quam etiam de terris cultis, quas ipsae propriis manibus vel sumptibus excolunt, liberae sint et immunes, fraternitati vestrae et discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatinus a praedictis monialibus, quae in episcopatibus vestris consistunt, de laboribus vel de terris suis, quas propriis manibus vel sumptibus excolunt, decimas nullatenus exigatis: nec

(1) Ex tom. II Monast. Anglie.

ab aliquibus exigi permittatis; quia non est conveniens nec honestum, ut contra privilegia Sedis Apostolicae veniatur, quae obtinere debent inviolabilem firmitatem. Si qui autem clerici vel laici contra privilegia Sedis Apostolicae eas decimarum exactione gravaverint, laicos excommunicationis sententia percellatis: et clericos, contradictione et appellatione cessante, ab officio suspendatis, et tam excommunicationis quam suspensionis sententiam faciatis usque ad dignam satisfactionem inviolabiliter observari.

Dat. Venet. in Rivoalto, iv nonas aug.

Dat. die 2 augusti anno Domini 1177, pontif. anno xviii.

XCII.

Confirmatio bonorum omnium monasterii monialium S. Mariae de Moliano Tarvisinae diocesis, ac nonnullorum privilegiorum atque immunitatum nova concessio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Moniales sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Bona omnia ad monasterium spectantia confirmat. — In quibus nonnulla singillatim enumerat. — Nonnulla elargitur privilegia. — Immunitates omnes, ac episcopales imperialesque concessionem ratas habet. — Abbatissam a monialibus tantummodo eligi statuit. — Decretum roborationis huiusce privilegii. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus abbatissae monasterii Sanctae Mariae de Moliano, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Prudentibus virginibus, quae sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis iugiter se praeparant ire obviam sponso, Sedes Apostolica debet praesidia impertiri, ne forte cuiuslibet

(1) Ex monast. huius tabulario edidit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital. Sac., tom. v, col. 527.

Moniales sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bona omnia ad monasterium spectantia confirmat.

In quibus nonnulla singillatim enumerat.

Nonnulla elargitur privilegia.

temeritatis incursus, aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium vestrum, in quo divino mancipatae estis obsequio, sub. B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, curtem de Caurignaco cum capella ibi fundata et cum omnibus ad eandem curtem pertinentibus, et cum terra, quae dicitur Agugnana, capellam Sancti Petri, quae sita est in strata, in loco qui dicebatur Sarmacia, cum tota terra, quae olim bo. mem. Rozo Tarvisinus quondam episcopus vobis in eleemosynam contulit, villam, quae vocatur Cavasagra, cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Viti de Pezzano cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Teunisti in Tarvisio cum omnibus pertinentiis suis, capellam Sancti Donati de Gardignano cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Teunisti de Campoerucis cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Georgii de Marcone cum omnibus suis pertinentiis. Sane novarum vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas praesu-

mat exigere. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Liceat praeterea vobis, personas liberas et absolutas e saeculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eas absque ullius contradictione in vestro collegio retinere. Ad haec libertates et immunitates, a Romanis imperatoribus et Tarvisinis episcopis monasterio vestro rationabiliter indultas, et antiquas et rationabiles consuetudines eiusdem monasterii integras et illibatas praesenti decreto manere sancimus; et ea, quae praefati imperatores et episcopi praescripto monasterio in perpetuam eleemosynam concesserunt, sicut ipsa iuste possidetis, eidem monasterio auctoritate apostolica duximus confirmanda. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbatissa, vel earum qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et B. Benedicti regulam praeviderint eligendam. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur etc.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Immunitates omnes, ac episcopales imperialesque concessionem ratas habet.

Abbatissam a monialibus tantummodo eligi statuit.

Decretum roborationis huiusce privilegii.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Hugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Venetiis in Rivoalto, per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, viii idus octobr., indict. xi, incarn. dom. an. MCLXXVII, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xix.

Dat. die 8 octobris anno Domini 1177, pontif. anno xix.

XCH.

Confirmatio bonorum omnium Ecclesiarum, monasteriorum ad Aquileiensem Eccles. pertinentium, ac iurisdictionis in sexdecim ei subiectis episcopatibus (1).

SUMMARIUM

Quare inter ecclesiasticos diversi sint gradus. — Aquileiensis Ecclesia ex nobilioribus Occidentis. — Eidem ius super sexdecim episcopatus confirmat. — Iustinopolitanam vero et Tergestinam ad tempus unit; — Quo expleto, episcopum utrique instituendum a patriarcha Aquileiensi concedit. — Confirmat quoque eidem omnia monasteria, — Et pallii usum, — Ac crucis praelationem. — Caetera quoque bona, ac donationes omnes ratas habet.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Valrico Aquileiensis Ecclesiae patriarchae, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Licet omnium apostolorum par esset dilectio, et omnes ligandi et solvendi eandem acceperint potestatem; iuxta verbum tamen beati Leonis, velut quaedam servata est iuxta eos distinctio dignitatis; et uni datum est, ut caeteris praesideret; inque eundem utique modum in Ecclesia Dei officiorum facta est dignitatumque diversitas, et ad maiores sunt statutae personae, quae et praerogativa dignitatis eminent, et aliarum curam habeant ampliore. Unam vero de dignioribus et nobilioribus Ecclesiis Occi-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v, ubi de hac Ecclesia.

dentis ab antiquis temporibus Aquileiensem constat Ecclesiam extitisse, quae et excellentia dignitatis emicuit, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae fideliter et devote noscitur adhaerere. Unde et Apostolica Sedes eidem Ecclesiae semper iura et dignitates suas conservavit attentius, et praelatos ipsius propensius honoravit, et iustas postulationes eorum benignius admittere consuevit. Eapropter, venerabilis in Christo frater Aquileiensis patriarcha, tibi, et per te sanctae Aquileiensi Ecclesiae, cui auctore Deo praesse dignosceris, ad exemplar praedecessoris nostri bonae memoriae Adriani Papae potestatem super sexdecim episcopatus, videlicet Polensem, Tergestinam, Parentinam, Petenem, Emoniensem, Concordien., Tarvisien., Cenetensem, Bellunensem, Feltrenensem, Paduanensem, Vicentinensem, Tridentinam, Mantuanensem, Veronensem, Cumanensem, metropolitico iure concedimus. Item Iustinopolitanam vero Ecclesiam, quam tibi et Ecclesiae tuae nihilominus confirmamus, sedem episcopalem de omnium fratrum nostrorum consilio instituimus, ita quidem, ut venerabilis frater noster Bernardus nunc eiusdem loci episcopus tam illam quam Tergestinam Ecclesiam, nec non et totum episcopatum, quandiu vixerit, debeat obtinere; et eo defuncto, liceat tibi de consilio suffraganeorum tuorum cum Sedis Apostolicae auctoritate, in utraque, si volueris, et facultates earum ad hoc sufficientes agnoveris, sedem restituere pontificalem. Abbatis quoque Oscianensem, Rosiaensem, Velamanensem, Mosiacensem, Sextenensem, Pritensem, Sanctae Mariae ad Organum, S. Euphemiae de Villanova, Siticensem, Olvenburgen., Aquileiae unitum unum monasterium sanctimonialium, alterum in civitate Austriae constructum in honorem beatae Genetricis semper Virginis Mariae, tibi tuisque successoribus duximus roborandam. Nihilominus vobis et S. Michaelis de I emine praeositurus. Aquileiensem ci-

Aquileiensis Ecclesia ex nobilioribus Occidentis.

Eidem ius super sexdecim episcopatus confirmat.

Iustinopolitanam vero et Tergestinam ad tempus unit;

Quo expleto, episcopum utrique instituendum a patriarcha Aquileiensi concedit.

Confirmat quoque eidem omnia monasteria,

Et pallii usum,

Ac crucis praelationem.

Caetera quoque bona, ac donationes omnes ratas habet.

vitatem, Taven., Sancti Stephani, S. Felicis, Sancti Oldarici, ecclesiam Sancti Georgii in urbe Venetiarum sitam iuxta episcopalem sedem cum omnibus pertinentiis suis. Pallii vero usum rationabili atque veraci, qui praedecessoribus tuis pro ipsius Ecclesiae dignitate a nostris antecessoribus est concessus, nos tibi quam tuis successoribus confirmamus, his videlicet diebus, qui in Ecclesiae tuae privilegio continentur. Sane quocumque perrexeris, crucem ante te et tuos successores deferendi licentiam auctoritate beati Petri et nostra largimus. Porro comitatum, marchiam et ducatum regalibus seu imperialibus privilegiis Ecclesiae tuae concessa, nos quoque praesentis decreti sanctione nihilominus roboramus. Statuimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona Aquileiensis Ecclesia impraesentiarum iuste ac legitime possidet, aut in futurum, praestante Deo, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et ilibata permaneant: salvo nimirum in omnibus S. Romanae Ecclesiae iure et reverentia. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen, amen (1).

XCIV.

Indictio XI sacri et generalis concilii Lateranensis III.

SUMMARIUM

Si quae in Ecclesia mala suboriuntur, illa amputare necesse est: — Quod omnium

(1) Ughellius post allatum diploma: *Probabile*, inquit, certe videtur, hocce privilegium ab Alexandro Ulrico concessum Venetiis anno 1177, cum idem Ulricus in gratiam Sedis Apostolicae redisset: Octaviano enim antipapae adhaeserat, sacrisque innodatus ad Fridericum Aenobarbum desciverat. Sed anno 1177 Venetiis cum esset Alexander PP., ei cum suis suffraganeis occurrit, abiuratoque schismate, verum Christi Vicarium adoravit. Nonnisi post hoc tempus datum diploma, quisque sanus credit.

rectorum Ecclesiarum est, maxime Romani Pontificis. — Hinc decernit evocare ad concilium ecclesiasticas personas ut bono Ecclesiae consulant. — Indictio concilii pro prima dominica quadragesimae (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Pisano archiepiscopo, et universis episcopis et dilectis filiis abbatibus per Tusciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam in agro Domini, qui est Ecclesia, tamquam spinae et tribuli nascuntur quotidie, et pullulant germinum; cum videlicet, quia prae sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, tum quia inimicus homo de malitia sua zizania supereminare non cessat, et germen bonum nititur suffocare, necesse est diligentiam adesse cultorum, et nunc evellere et amputare iam nata, nunc etiam nascituris nocivis gravaminibus (1) proficiendi aditum observare; subsequenter autem, et inserere fructiferum germen, et seminare semen bonum, quod trigesimum, sexagesimum, et centesimum fructum foecundante Deo possit afferre. Nam et haec verba illa Dominica sonare videntur, quibus Hieremiam prophetam, et in eo evangelicum sacerdotem instruxit, dicens: Dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te super gentes et regna, ut evellas et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes (a). Id autem licet universis Ecclesiarum rectoribus incumbat, multo tamen fortius imminet Romanae urbis Antistiti, qui a Domino Iesu Christo, ut caput esset Ecclesiae in B. Petro accepit, et de pascentis Dominicis ovibus, et fratribus confirmandis, expressum et speciale noscitur habuisse mandatum.

Inde siquidem est, quod nos, licet insufficientes meritis, ad providentiam Apostolicae Sedis, et ministerium universalis Ecclesiae a Deo (ut ipsi placuit) disponente vocati, quia in Ecclesia Dei cor-

(1) Lege *germinibus*. (a) Ierem. i. 10. (R. T.)

Si quae in Ecclesia mala suboriuntur, illa amputare necesse est:

Quod omnium rectorum Ecclesiarum est, maxime Romani Pontificis

Hinc decernit evocare ad concilium ecclesiasticas personas ut bono Ecclesiae consulant.

rectione videmus quamplurima indigere, tam ad emendanda, quae digna emendatione videntur, quam ad promulganda, quae saluti fidelium visa fuerint expedire, de diversis partibus personas ecclesiasticas decrevimus evocandas; quarum praesentia et consilio, quae fuerint salubria, statuuntur: et quod bonum, secundum consuetudinem antiquorum Patrum provideatur et firmetur a multis. Quod si particulariter fieret, non facile posset plenum robur habere.

Quo circa per apost. vobis scripta mandamus, qualiter huic nostrae dispositioni plenius desideriis cooperari curetis, et prima dominica advenientis quadrages. ad urbem Romam ducente Domino veniatis, ut cooperante S. Spiritus gratia, tum in corrigendis enormitatibus, tum in statuendis, quae Deo grata fuerint, communi studio, quod fuerit agendum, agatur, et uno umero sublevemus Arcam Domini, atque uno ore honorificemus Deum et Patrem D. N. Iesu Christi (a).

Dat. Tusculani, xi kal. octob.

Dat. die 21 septembris.

XCV.

Confirmatio privilegiorum, ab Eugenio PP. III, monasterio Sancti Quirini Tegernee concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bonae omnia ei confirmat. — Immunitates omnes ei pridem concessas ratas habet; — Novaque concedit privilegia. — Tempore interdicti, divina officia celebrandi facultatem facit. — Abbatem a solis monachis eligi iubet. — Decretum immunitatis, etc. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

(a) Rom. xv, 6. (a. t.) (1) Ex Hundt Metrop. Salisburg., tom. III, pag. 277

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ruperto abbati monasterii Beati Quirini iuxta locum Tegernee, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Commissae nobis Apostolicae Sedis nos hortatur auctoritas, ut locis et personis ipsius, auxilium devotione debita implorantibus, tuitionis praesidium impendere debeamus. Quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima et iusta desiderantium nulla est differenda petitio; praesertim eorum, qui cum honestate vitae et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus benignum impertientes assensum, praefatum monasterium, quod utique a nobilibus viris Adalberto et Occario germanis fratribus illustribusque comitibus in suo constructum est, et antiquis Romanorum imperatorum privilegiis, Pipini videlicet, Caroli et Ludovici decoratum, in quo denique corpus B. Quirini, a praedecessore nostro sanctae recordationis Zacharia Romano Pontifice impetratum, requiescere perhibetur, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monast. impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; praeterea libertates sive immunitates, ab episcopis vel regibus sive etiam principibus vestro monasterio rationabiliter concessas et scripto firmatas, vobis nihilominus confirmamus, et ut nullus eas infringere seu inbeneficiare audeat, auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper, ne liceat dioecetano episcopo, Ecclesias ad vestrum

Exordium.

Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Roma omnia confirmat.

Immunitates omnes ei pridem concessas ratas habet;

Novaque concedit privilegia.

Tempore interdicti divina officia celebrandi facultatem facit;

Abbatem a solis monachis eligi iubet.

Decretum immunitatis, etc.

Solitae clausulae poenales

monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre; sed fas vobis sit, ad Ecclesias ipsas vacantes presbyteros eidem episcopo praesentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ita quidem, ut ei de plebis cura respondeant, vobis autem de temporalibus debitam subiectionem impendant. Nihilominus etiam arctius interdiciamus, ne cui episcopo vel alii ecclesiasticae personae, vos vel monasterium vestrum sine manifesta et rationabili causa excommunicationi vel interdicto subiacere liceat. Sed cum generale interdictum terrae fuerit, fas vobis sit, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Christmas vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitate symoniacae exhibere vobis voluerit; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, antisitem adire, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecetani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit,

secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss. Alexandri PP.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tituli Pammachii ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis S. Vitalis tituli Vest. ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Ugo presbyter cardinalis tituli S. Clementis ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Rainerius diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Matthaeus S. Mariae Novae diaconus cardinalis ss.

Ego Rainerius diac. card. S. Adriani ss.

Datum Laterani per manum Alberti presbyteri card. et cancellarii, iv idus martii, indictione xii, incarn. dominicae anno mclxxxix, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xx.

Dat. die 12 martii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVI.

Monasterio Sancti Nazarii Laurishamen. dioecesis, quod sub protectione Sedis Apost. suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub Sedis Apostolicae protectione suscipit PP. — Disciplinam monasticam inviolabiliter observari mandat. — Eidem bona omnia confirmat. — A decimarum solutione, — Et ab interdicto generali eximit. — Sepulturam ibi liberam esse decernit. — Aliqua privilegia benigne elargitur. — Abbatis electionem ad monachos spectare definit. — Decretum immunitatis ab omni molestia; — Cum solitis poenalibus conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Sigehardo abbati monasterii Sancti Nazarii Laurishamensi, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam in vestro monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, prae-

(1) Edidit Freherus, Orig. Palatin., pag. 183.

stante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praescriptum monasterium constructum est cum omnibus pertinentiis suis, vetus monasterium cum pertinentiis suis, capellam cum pertinentiis suis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas vel primitias exigere praesumat. Liceat quoque vobis, clericos et laicos e saeculo fugientes liberos et absolutos recipere ad conversionem, et in vestro monasterio absque contradictione qualibet retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem fas sit, de eodem loco absque licentia abbatis sui nisi obtentu arctioris religionis discedere; discedentem vero sine communi literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, non pulsatis campanis, exclusis interdictis et excommunicatis, suppressa voce officia divina celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad haec vobis ex benignitate Sedis Apostolicae indulgemus, ut sine damno vicinarum Ecclesiarum cellas in locis vestris, vel oratoria construendi cum assensu dioecesani episcopi licentiam habeatis. Prohibemus insuper, ne tu, fili abbas, vel alius, possessiones, decimas, oblationes, seu alia bona ipsius monasterii ad mensam abbatis, sive ad victualia fratrum, iustitias obedientiarum, aut ad praeposuras pertinentia, inbeneficare, vendere, locare, vel alio modo quolibet sine communi fratrum consensu vel ma-

A deimarum solutione,

Et ab interdicto generali eximit.

Sepulturam ibi liberam esse decernit.

Aliqua privilegia benigne elargitur.

ioris et sanioris partis alienare praesumat: quod si factum fuerit, iuribus carere sancimus. Praeposuras cellarum vestrarum, et obedientias monasterii tantum monachis capituli vestri sapientibus, salvis earum rebus, statuimus committendas. Advocatis etiam ipsius monasterii sub interminatione anathematis prohibemus, ne cuiquam liceat, in possessionibus ipsius monasterii castella vel munitiones alias construere; familiamque sive colonos Ecclesiae novis et indebitis exactionibus fatigare, vel abbati in iustitiis Ecclesiae requirendis seu obtinendis ausu temerario contraire. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra et illibata serventur, eorum pro quorum gubernatione ac substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, sub cuius iure et patrocinio consistunt. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum

bonae actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubalduus Ostiensis episc.

Ego Conradus Salisburgensis Eccl. humilis minister, et Sabinensis episc. etc.

Dat. Laterani per manum Alberti S. Romanae Ecclesiae presb. card. et cancell., vii idus aprilis, indict. xii, incarn. dom. anno MCLXXIX, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xx.

Dat. die 7 aprilis anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVII.

Lunensibus episcopis confirmatur ius benedicendi abbatem S. Caprasii Arelensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Lucii PP. de huiusmodi subiectione sententiam ratam habet. — Series facti. — Haec causa ab Alexandro Papa adhibitis Rom. Ecclesiae presbyteris cognita: — Ac definita favore Lunensis episcopi. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Lunensis Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum universae, quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus decisae sunt, et scripti munimine roboratae, nostra quoque debeant autoritate firmari, ut recidivum imposterum pati non possit a Sede Apostolica controversia iam sopita; eapropter, ven. in Christo frater, Petre episcope, sententiam a praedecessore nostro felicis memoriae Lucio Papa super controversia, quae inter praedecessorem tuum bonae memoriae Gotfredum Lunensem episcopum et monachos Sancti Caprasii Arelensis de subiectione eiusdem ab-

(1) Ex authentico Codice edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I. col. 847.

Series facti.

batiae, atque benedictione abbatis et consecratione monasterii promulgata est, auctoritate apostolica confirmamus, et ratam (1) habemus perpetuis temporibus decernimus permanere; quae utique talis noscitur extitisse. Monachi quidem Sancti Caprasii de Arela electum suum bo. mem. Coelestino praesentaverunt, et occasione cuiusdam privilegii, quod a felicitis recordationis PP. Innocentio noviter adquisierant, ipsum ab eo in abbatem instanter postularunt, quod tu audiens, frater episcopo, in eiusdem praedecessoris nostri praesentia adservisti, monasterium ipsum Lunensi Ecclesiae et tibi subiectum hactenus extitisse; et abbates, qui decesserant, praedecessorem tuum Philippum, qui gravi corporis infirmitate depressus, episcopale officium explere non poterat, a Bernardo tunc Parmensi episcopo benedictum, monasterium ipsum consecratum est. Quod cum quidem iidem monachi denegabant, et tu ad agendum super hoc imparatus veneras, idem praedecessor noster electum ipsum benedicere noluit, sed tam tibi quam eisdem monachis diem praefecit, ut tunc utraque pars sanctae Apostolicae Sedis conspectui se praesentaret, et iustitiam suam per idoneos testes, sive per authentica instrumenta ostenderet; iterum ab eodem praedecessore nostro, sicut Domino placuit, viam... ingressa; nos, qui, licet indigni, Domino disponente, sibi successimus.... statuto termino, utraque pars nostro se conspectui praesentasset, causam ipsam hinc inde indulgenter audivimus, et per fratres nostros studiose examinavimus. Monachi siquidem nec scripta nec testamenta nec aliquid, quod ratione subnixum foret, nisi praefatum privilegium praetendebant; tu vero, frater episcopo, duos nobis testes idoneos, archipresbyt. S. Moderni de Sato Sechetinum nomine, et abbatem Cepperanae eodem nomine nuncupatum, nobis repraesentasti, iurare paratos, quod praefatus D. Par-

(1) Forsitan omittendum habemus. (R. T.)

mensis episcopus, rogante et postulante Philippo Lunensi episcopo, monasterium ipsum consecravimus, et abbatem benedixit. Habito itaque fratrum nostrorum consilio, iuramentum eorum recepimus, atque benedictionem abbatis, et consecrationem monasterii tibi tuisque successoribus, et Ecclesiae Lunensi adiudicavimus, et contra, quae idem Philippus et alii praedecessores tui in eodem monasterio habuisse noscuntur. Si vero ipsi monachi quolibet tempore libertatem suam per alia authentica privilegia, vel alias evidentes rationes ostendere poterunt, silentium eis nos imponimus. Apostolica igitur auctoritate statuimus, ut nulli de caetero liceat, te vel successores tuos super hac ipsius adiudicatione temere inquietare, seu quamlibet molestiam vel iniuriam inrogare. De benedictione sane abbatis praedicti loci, quam et dum venerit, annuimus et impendimus, privilegio eidem indulto, nullum tibi et Ecclesiae tuae imposterum volumus praeiudicium provenire. Si quis autem etc. Amen. Amen. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episc.

Ubaldu Ostiensis episcopus.

Iacintus card. S. Mariae in Cosmedin.

Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Laborans diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Rainerius diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Gratianus diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani.

Io. diaconus cardinalis Sancti Angeli. Raynerius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Matthaeus S. Mariae Novae diaconus cardinalis.

Bernardus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tull.

Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioann. et Pauli tit. Pamm.

Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae.

Ac defuit favore Lunensis episcopi.

Roboratio sententiae

Alexandri PP

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Hinc causa ab Alexandro Papa adhibitis Rom. Ecclesiae presbyteris cognita.

Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci.

Theodinus presbyter cardinalis Sancti Vitalis tituli Vest.

Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Petrus presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni.

Cinthius presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ugo presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis.

Arduinus presbyter cardinalis Sanctae Crucis in Hierusalem.

Matthaeus presbyter cardinalis Sancti Marcelli.

Datum Laterani per manum Alberti sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancell., vii kalendas maii, indictione xii, incarnationis dominicae anno mclxxxix, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno eius xx.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVIII.

Privilegium confirmationis bonorum omnium ad capitulum et canonicos Concordiensis Ecclesiae pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apost. recipit. — Eius bona omnia confirmat, — Nonnullaque enumerat: — Cum solitis clausulis (quae omitt.). — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, canonicis Ecclesiae Concordien. tam praesentibus quam futuris canonice institutis, in perpetuum.

Quoniam decorem domus Dei diligere, et studiose procurare nos convenit; nec aliquis eius decentior est ornatus, quam si ministrantes in ea decretis et statutis

(1) Edidit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital. Sac., tom. v, col. 331.

Exordium.

canonicis informantur ad mores, et ad usum vitae perpetuis necessariis stipendiis fulciantur, oportet, nos, quae in Ecclesia Dei pastoralis providentia statuitur tam in venustate morum quam in stipendiorum firmitate, scripto Sedis Apostolicae communire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exponenda vocabulis: plebem S. Georgii cum cappellis et aliis pertinentiis suis, plebem de Concordia cum cappellis et aliis pertinentiis suis, et cappellam S. Petri. Ad haec ordinationem, quam de communi vita fratrum cum assensu venerab. fratris nostri Gerardi episcopi vestri rationabiliter statuistis, auctoritate apostolica confirmamus, et ratam futuris temporibus permanere sancimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episc.

Ego Ubaldu Ostiensis episc. ss.

Ego Theodinus Portuensis et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Petrus Tusculanus episc. ss.

Ego Henricus Albanensis episc. ss.

Ego Io. presb. cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Ioannes presb. cardinalis tit. S. Anastasiae ss.

Ego Petrus presb. cardinalis tit. S. Susannae ss.

Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apost. recipit.

Eius bona omnia confirmat.

Nonnullaque enumerat.

Cum solitis clausulis (quae omitt.).

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Vivianus presb. card. tit. S. Stephani in Coelio monte ss.

Ego Ugo presb. cardinalis tit. Sancti Clementis ss.

Ego Arduinus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ardicio diac. card. S. Theodori ss.

Ego Bernardus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Laterani per manum Alberti S. R. E. presb. card. et cancellarii, iv nonas maii, incarn. Dom. anno MCLXXIX, pontif. SS. D. Alexandri anno xx.

Dat. die 4 maii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCIX.

Confirmatio bonorum, iurium ac privilegiorum S. Coloniensis Ecclesiae; cuius canonicis dalmaticae ac mitrae usus conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex: — Eique bona omnia, ac privilegia, archiepiscopis ab antecessoribus Pontificibus concessa, confirmat. — Septem canonicis maiori huius altari ministrantibus dalmaticae et mitrae usum concedit. — In synodis inibi a Summis Pontificibus, vel eius de latere legatis habendis secundum archiepisc. locum asserit. — Regum consecrationem archiepiscopo; — Archiepiscop. electionem canonicis concedit. — Ecclesiasticam ac temporalem potestatem in ipsa civitate, ecclesiis, monasteriisque subiectis etiam cum iure cudendi monetas confirmat. — Archiepiscopum a cuiuscumque primatis subiectione eximit. — Decretum immunitatis ab omni molestia; — Ad cuius robur solitas poenales clausulas Pontifex adiicit. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

(1) Ex tom. XIII Concil., col. 108.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Philippo Coloniensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Etsi teneamur omnibus fratribus et coepiscopis nostris ex administratione suscepti regiminis apostolicum patrocinium exhibere; his tamen specialiter adesse compellimur, qui sicut dignitate, ita praerogativa et virtute: cum nostrae sollicitudinis debeat, et circumspectionis existere, ut universos iuxta qualitates personarum et merita respicere videamur.

Eapropter, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, prudentiam et devotionem tuam diligentius attendentes, et tuis petitionibus nostrum facile praebentes assensum, Coloniensem Ecclesiam, cui Deo authore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus:

statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Praeterea, tua, frater archiepiscopo, prudentia et devotione pensata, confirmamus tibi ea, quae in privilegiis patrum et praedecessorum nostrorum habentur: videlicet crucem et pallium, suo tempore suoque loco ferendum. Concedimus etiam, et apostolica autoritate statuimus, ut maius altare ecclesiae tuae uni et vero Deo, in memoriam beatae Mariae Virginis, et alterum in memoriam beati Petri apostolorum principis dedicatum, reverenter ministrando procurent septem canonici cardinales presbyteri, induti dalmaticis, et mitris ornatis, quibus etiam cum totidem diaconibus et subdiaconibus, ad hoc ministerium prudenter electis, ut utantur sandalibus indulgemus, sicut a patribus et praedecessoribus nostris iam praedictae Ecclesiae concessum est per authentica

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Eique bona omnia, ac privilegia, archiepiscopis ab antecessoribus Pontificibus concessa confirmat.

Septem canonicis maiori huius altari ministrantibus dalmaticae et mitrae usum concedit.

In synodis inibi a Summis Pontificibus, vel eius de latere legatis habendis secundum archiepisc. locum asserit.

Regum consecrationem archiepiscopo:

Archiepiscop. electionem canonicis concedit.

Ecclesiasticam ac temporalem potestatem in ipsa civitate, ecclesiis, monasteriisque subiectis etiam cum iure cudendi monetas confirmat.

Archiepiscopum a cuiuscumque primatis subiectione eximit.

Decretum immunitatis ab omni molestia;

privilegia, et haec observatum. Insuper etiam auctoritatem et honorem, quem Ecclesia tua hactenus habuisse dignoscitur, apostolici favoris patrocinio confirmamus: videlicet ut, si quando synodus infra tuam dioecesim a Romano Pontifice, aut a legato ab eius latere destinato, fuerit congregata, priorem locum post ipsum Coloniensis archiepiscopus in synodo teneat, et in proferenda sacrorum canonum auctoritate prior existat; ita tamen, ut sicut est prior in hac probabili dignitate, ita etiam prior polleat honestate vitae et gratia meritorum, et cuius annuntiaverit verba, imitetur exempla. Consecrationem quoque regum infra limites tuae dioecesis fiendam, praesentis scripti auctoritate censemus: et ut electio archiepiscopi secundum statuta canonum a filiis praescriptae Ecclesiae celebretur, per huius scripti paginam duximus statuendum. Ad haec monasteria, ecclesias, Coloniae positas, et omnia sacra loca, infra et circa urbem Coloniae, ad iurisdictionem Coloniensis Ecclesiae pertinentia, monetam praedictae civitatis, telonium, forum, et omne ius civile sub potestate tua et successorum tuorum: abbatias per diversa loca, villas, vicos, et castella cum omnibus eorum pertinentiis, servis videlicet, ancillis, terris cultis et incultis, aquis, pratis, campis, silvis, forestis, nec non etiam comitia in Westphalia, quae vulgariter Gograrhophae dicuntur, et alodia, Dulberg, Hachen, Marchan, Wasseberg, sicut haec omnia rationabiliter possides, tibi tuisque successoribus auctoritate apostolica confirmamus. Illud quoque statuimus, ut sicut nullus coarchiepiscoporum tuorum est tibi subiectus, ita etiam tu sub nullo primato debeas esse: salva tamen nobis in te, sicut in caeteris archiepiscopis, subiectione, quae apostolicae auctoritati debetur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, nec ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia in-

tegra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi satisfactione congrua id emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER cathol. Eccl. episc.

Ego Ubaldus Ostien. episc.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudencianae tit. Past.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Ugo diaconus cardin. S. Angeli.

Datum Laterani, per manum Alberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, xiii kalendas iulii, indictione xi (1), incarnationis dominicae anno MCLXXIX, pontificatus vero D. Alexand. PP. III anno xix (2).

Dat. die 19 iunii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

(1) Lego xii. (2) Lege xx.

Ad cuius robur solitas poenales clausulas Pontifex adiicit.

Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

C.

Assignatio nonnullorum (1) pro substantiatione Lombardi, qui Beneventanum archiepiscopatum dimisit (2).

SUMMARIUM

Decreti causa. — Assignatio honorum nonnullorum — Cum aliis privilegiis et favoribus; — Quae omnia decreto immunitatis, solitis clausulis additis, roborat. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Lombardo quondam archiepiscopo Beneventano, salutem et apostolicam benedictionem.

Venientibus ad praesentiam nostram quibusdam de maioribus Beneventanae Ecclesiae canonicis, et pro parte sua et aliorum nobiscum de ordinatione ipsius Ecclesiae diligentem tractatum habentibus, nos volentes necessitati tuae secundum facultatem eiusdem Ecclesiae honeste prospicere, de communi fratrum nostrorum consilio tibi molendinum in pede Suburbii situm, de quo sex coscinos frumenti unoquoque mense, et alia quaedam proveniunt, ita quod de cellario vel aliunde, si quid defuerit de sex coscinis, suppleatur, et sexaginta saumas puri vini per annum cum vegetibus (3), in quibus possit reponi: quadraginta et octo romanatos (4) de Paradiso et de Altari tantum, quod viginti quatuor unciarum auri compleat, de consensu ipsorum canonicorum concessimus, toto vitae tuae tempore annuatim cum integritate habenda. Addimus postea, praedictis canonicis praesentibus, ut saumario, quem habueris pro lignis ferendis, annona de Ecclesia ministretur. Indulgemus etiam tibi, ut de libris tuis et indumentis disponendi quidquid volueris in vita et morte plenam habeas potestatem.

statem. Statuimus etiam, ut domus de Turricella tibi ad habitandum ibi, quando vixeris, assignetur. Ut autem haec nostra concessio et dispositio firma et illibata permaneat, eam apostolicam auctoritate confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis seu confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli se noverit incursurum. Amen. Amen. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubalduus Ostiensis episcopus.

Ego Petrus Tusculanus episcopus.

Ego Arduinus presb. card. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthaeus presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Laborans diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Gratianus diaconus cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani.

Ego Io. diaconus card. S. Angeli.

Ego Matthaeus diaconus card. Sanctae Mariae Novae.

Ego Bernardus diaconus card. S. Nicolai in Carc. Tulliano.

Datum Signiae, per manum Alberici S. R. E. presb. card. et cancell., vi kal. aug., ind. xii, incarn. Dom. ann. MCLXXIX, pont. vero dom. Alex. PP. III anno xx.

Dat. die 27 iulii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

CI.

Privilegium archipresbytero, praeposito, et canonicis Ecclesiae Ferrariensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ferrariensem Eccl. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex: — Bonaque omnia eius confirmat canonicis:

(1) Ex archiv. canonic. edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

(1) Supple bonorum. (A. T.) (2) Ex Biblioth. Benev. edidit Ughellius, Ital. Sac., tom. VIII. (3) *Vegetes*, vas vinarium, modius, dolium. (A. T.) (4) *Romanatus*, nummus aureus Romani Diogeni imperatoris CP. imagine signatus. (A. T.)

— Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat cum omnibus iuribus et pertinentiis; — Cum iure decimarum aliisque iurisdictionibus. — Clericos Ecclesiae huius soli capitulo subiectos declarat. — Sacra, quae peragere, eodem inconsulto, interdicit. — Nonnulla concedit privilegia, — Addito immunitatis decreto, cum solitis clausulis. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Widoni archipresbytero, praeposito et universis canonicis Ferrariensis Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris canonice instituendis, in perpetuum.

Exordium

Ferrariensem Eccl. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex:

Bonaque omnia eius confirmat canonicis:

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat cum omnibus iuribus et pertinentiis:

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, et quaecumque bona, vos et eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam videlicet, quae dicitur Quartisanae, fundum contra Padum, locum Cucula, caput Redae, villam quae dicitur Banio-lum, fundum Burduragum, villam quae dicitur Quartatica, fundum Pecorile, et villam quae dicitur Fossa-Nova, capellam Sancti Marci ibidem sitam, Pilearitam, quae dicitur Mortitium, ecclesiam Sancti Michaelis cum suis pertinentiis, cappellam Sancti Stephani cum pertinentiis suis: in burgo Ferrariae, cappellam Sancti Iacobi in civitate Ferrariae, cappellam Sancti Petri et S. Salvatoris sitas in castro eiusdem Ferrariae cum omnibus pertinentiis suis,

cappellam Sanctae Mariae Magdalenae et Sancti Viti, quae est in Mercato Ferrariae, Sancti Leonardi, Corrigium Stadii totum, medietatem Lendenariae maioris et minoris, Cocolariam Lami piscaritiam, Zemedellae mansum in capite Sandali positum, mansum de portu Vetrariae, mansum Gamolagae, medietatem fundi Bucentulae, fundum Bagnoli, Lamas communes, medietatem fundi Gallinari, medietatem fundi Purpurariae, portum Capitis Redae, terram quoque, quae fuit de Aiacha, positam in villa quae dicitur Zuccula, mansum unum in fundo, qui dicitur Duce: insuper etiam medietatem totius decimationis plebis Sancti Georgii in episcopio Ferrariae, medietatem omnium rerum, quae pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiae relinquuntur tam mobilium quam immobilium, totam decimam villae, quae dicitur Cocomarium, et caetera, quae eidem canonicae iuste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis et incultis, aquis, in piscationibus, venationes etiam, et molendina, servos et ancillas, et duodecim homines illius loci, qui vos navigio ferant, quocumque usus vester fuerit absque omni pretio. Ad haec adicientes statuimus, et auctoritate apostolica prohibemus, ne cui liceat, clericos cappellarum, quae ad iurisdictionem vestram tantummodo pertinent, vobis invitis, interdicto vel excommunicationi subiicere, aut alias indebita molestatione gravare; sed vos liberam dispositionem, ordinationem, et correptionem cappellarum et clericorum ipsorum sine contradictione qualibet habeatis, sicut usque ad tempora praesentis episcopi vestri habuistis. Praeterea praesenti pagina duximus statuendum, ut nullus extra voluntatem vestram infra civitatem vel suburbia vestrae civitatis baptizare, ungere, secundum institutionem ab Azone olim Romanae Ecclesiae cardinali, et tunc Apostolicae Sedis legato, cum consilio et assensu Laud. quondam episcopi factam, et hactenus observatam, vel publicas poenitentias dare praesumat. Quartam vero

Cum iura decimarum aliisque iurisdictionibus.

Clericos huius soli capitulo subiectos declarat.

Sacra, quae peragere, eodem inconsulto, interdicit.

CII.

Alphonso Portugallensi duci regius titulus conceditur, eiusque regnum sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Regem Portugallensem cum eiusdem regno sub Sedis Apostolicae protectione suscipit: — Cum annuo censu duarum marcharum auri. — Decretum immunitatis pro supradictis. — Cum solitis poenalibus conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Alphonso illustri Portugallensium regi, eiusque haeredibus, in perpetuum.

Manifestis comprobatum est argumentis, quod per sudores bellicos et certamina militaria inimicorum christiani nominis intrepidus extirpator, et propugnator diligens fidei christianae, sicut bonus filius et princeps catholicus, multimoda obsequia matri tuae sacrosanctae Ecclesiae impendisti, dignum memoria nomen et exemplum imitabile posteris derelinquens. Equum est autem, quod quem ad regnum et salutem populi ab alto dispensatio caelestis elegit, Apostolica Sedis affectione sincera diligit, et iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes personam tuam prudentia ornata, iustitia praeditam, atque ad populi regimen idoneam, eam sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; et regnum Portugallense cum integritate honoris, regni dignitate, quae ad reges pertinet, necnon et omnia loca, quae cum auxilio caelestis gratiae de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus sibi non possunt christiani principes circumpositi vindicare, excellentiae tuae concedimus, et auctoritate apostolica confirmamus. Ut autem ad obsequium beati Petri apostolorum principis, et sacrosanctae Romanae Ec-

Proemium.

Regem Portugallensem cum eiusdem regno sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Nonnulla concedit privilegia.

Addito immunitatis decreto, cum solitis conclusionibus.

Alexandri PP. subscriptio.

partem decimarum, quae in parochia vestra vobis noscitur de iure competere, nullus vobis subtrahere, vel violenter detinere praesumat. Nihilominus etiam auctoritate apostolica prohibemus, ne aliquis parochianos vestros, quos cum auctoritate episcopi vestri excommunicationi vel interdicto canonice subieceritis, ad divina officia vel sepulturam ante absolutionem recipere audeat. Ad haec vobis duximus indulgendum, ut si episcopus vester humiliter requisitus, invasores, perturbatores aut detentores possessionum vestrarum infra triginta dies noluerit ecclesiastica sententia coercere, nisi manifesta et rationabilis causa praepediat, liceat vobis, in eosdem auctoritate nostra, secundum qualitatem et quantitatem excessus, excommunicationis vel interdicti sententia promulgare. Constitutionem autem, quam praedictus cardinalis cum consilio et assensu praedicti episcopi super testamentis defunctorum rationabiliter fecisse dignoscitur, et venerabilis frater noster Am. vester episcopus approbasse, ratam et firmam habemus, et eam perpetuis temporibus inconcussam manere sancimus. Decernimus quoque, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam canonicam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur, vestris et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Ferrariensis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen. Amen.

ALEXANDER catholicae Ecclesiae episc. Ego Ubaldus Ostiensis episc. Ego Gualterius Sabinensis episcopus. Datum Venetiis III kal. anno dom. incarnationis MCLXXIX. manum. gerentis. domni Alexandri Papae III anno. indict.

Dat. anno Domini 1179. pontif. anno xx.

(1) Philip. Pruden., Disputat. I, lib. v.

clesiae vehementius accendaris, haec ipsa praefatis haeredibus tuis duximus concedenda: eosque super his, quae concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncti nobis apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit, fili charissime, ita circa honorem et obsequium matris tuae sacrosanctae Romanae Ecclesiae humilem et devotum existere, et sic te ipsum eius opportunitatibus, et dilatandis christianae Fidei finibus exercere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, et in eius amore quiescat. In iudicium autem, quod praescriptum regnum beati Petri iuris existat, pro amplioris reverentiae argumento statuisti duas marchas auri annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvendas: quem utique censum ad utilitatem nostram et successorum nostrorum Bracharensi archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu et successores tui curabitis assignare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, personam tuam aut tuorum haeredum, vel etiam praefatum regnum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit: secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem regno sua iura servantibus sit pax Domini Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Cum annuo censu duarum marcharum auri.

Decretum immunitatis pro supradictis.

Cum solitis poenalibus conclusionibus.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episc.

Bull. Rom. Vol. II. 103

Ego Theodinus Portuensis et Sanctae Rufinae episc.

Ego Petrus Tusculanus episc.

Ego Ioan. presbyter cardinalis Ss. Io. et Pauli tit. Pamm.

Ego Ioannes presb. card. S. Anastasiae.

Ego Ioannes presbyter cardinalis S. Marci.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Vivian. presbyter card. S. Steph. in Coelio monte.

Ego Cintius presbyter card. tit. Sanctae Caeciliae.

Ego Ugo presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Arduinus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthaeus presbyter cardinalis S. Marcelli.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Ardicius card. Sancti Theodori.

Ego Laborans diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Ego Raynerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus dictus Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Ioannes dictus card. S. Angeli.

Ego Rainerius dictus card. S. Adriani.

Ego Matthaeus dictus card. Sanctae Mariae Novae.

Ego Bernard. Sancti Nicolai in Carc. Tull. dictus cardinalis etc. (1).

(1) Baronius circa finem anni 1179 de hoc diplomate sic disserit: Hoc eodem anno Alphonso primus rex Portugalliae ab Alexandro Papa titulum regis accepit ob res adversus Arabes praeclare gestas etc. etc. Post nonnulla subiicit: Extat de his diploma eiusdem Alexandri Papae in Tauri de Tombo dicta, in qua asservantur monumenta regum. Auctor autem Dissertationum, quibus Philippus Prudens (secundus Hispaniae rex) Lusitaniae rex legitimus demonstrari contenditur, idem diploma laudatum in Turris asservatum ab Antonio Brandeone, in Monarch. Lusit. 3 parte, fol. 295, publicatum asserit. Quam decorum christianis principibus aequae ac Sedi Apost. si huius generis monumenta colligere possemus!

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

CIII.

Privilegium Monopolitanae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia ac donationes eidem confirmat: — Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat: — Cum omnibus iuribus, iurisdictionibus Ecclesiis pertinentibus; — Quas singillatim cum omnibus sibi annexis numerans, — Privilegiis insuper variis cumulat. — Eam soli Apostolicae Sedi subiectam; — Episcopum vero a clero et populo eligendum declarat. — Immunitatis decretum — Solitis clausulis roboratur. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilis fratri Stephano Monopolitano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium. — Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia ac donationes eidem confirmat: — Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat: — Cum omnibus iuribus, iurisdictionibus Ecclesiis pertinentibus; — Quas singillatim cum omnibus sibi annexis numerans, — Privilegiis insuper variis cumulat. — Eam soli Apostolicae Sedi subiectam; — Episcopum vero a clero et populo eligendum declarat. — Immunitatis decretum — Solitis clausulis roboratur. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

(1) Quae laudantur hic privilegia, ab antecessoribus Pontificibus huius Ecclesiae concessa, suis locis reddidimus. Ex autographo in archiv. huiusce civitatis edidit Ughell. Ital. Sac. tom. I.

sentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum, in quo praefata Ecclesia constructa est, cum domibus, appenditiis, et omnibus tenementis suis, cum hominibus quoque affidatis, iudaeis, et certis iustitiis, quas in eadem civitate habet: in eadem civitate ecclesiam S. Leonis cum omnibus pertinentiis suis, eccl. S. Petri mediae civitatis cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Salvatoris cum vineis et certis pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Palatrolo cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Thomae cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Damiani cum omnibus pertinentiis suis, item ecclesiam S. Scholasticae, ecclesiam S. Nicolai de Pinna, ecclesiam S. Benedicti de Graecis, ecclesiam S. Angeli Monialium cum iure parochiali et canonico cathedralico: extra vero civitatem ecclesiam S. Basilii cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Angeli S. Crucis cum omnibus pertinentiis suis, et aliam ecclesiam Crucis cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Angeli in suburbio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Zachariae cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Luciae cum casali suo, ecclesiam Sancti Cataldi cum casali suo, ecclesiam Sancti Simonis cum casali suo, ecclesiam Sanctae Mariae de Sermito cum casali suo, ecclesiam S. Nicolai de Cisternino cum casali suo, ecclesiam S. Mariae de Bernis cum casali suo, casale quod dicitur Talona, ecclesiam S. Petri de Ottava cum casali suo, et hominibus, domibus, vineis, olivis, terris cultis et incultis, cum pla-

Bona omnia ac donationes eidem confirmat.

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat.

Cam omnibus iuribus, iurisdictionibus Ecclesiis pertinentibus; — Quas singillatim cum omnibus sibi annexis numerans, — Privilegiis insuper variis cumulat. — Eam soli Apostolicae Sedi subiectam; — Episcopum vero a clero et populo eligendum declarat. — Immunitatis decretum — Solitis clausulis roboratur. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Quas singillatim cum omnibus sibi annexis numerans.

giano, ecclesiam S. Nicolai eiusdem loci, ecclesiam S. Mariae de Faiano Maradicii, ecclesiam S. Sepulchri, ecclesiam Sancti Ilarii, ecclesiam S. Angeli de Frangesto, ecclesiam S. Vincentii, ecclesiam Sancti Eustachii de Campomoro, ecclesiam S. Cypriani, ecclesiam S. Andreae de parochialis, ecclesiam Sancti Potiti, ecclesiam Sancti Barbatii, ecclesiam S. Bartholomaei de Palude, ecclesiam S. Stephani de Palude, ecclesiam Sancti Martini de Palude, ecclesiam Sanctae Luciae de Vertensi, ecclesiam S. Eufemiae, ecclesiam Omnium Sanctorum de Carnara cum omnibus tenementis et eorum pertinentiis, ecclesiam Sanctae Catharinae, ecclesiam S. Clementis, ecclesiam S. Nicolai de Portu-Aspro, ecclesiam Sancti Martini de Clurleone, et caeteras ecclesias parochiae Monopolitanae cum canonico cathedralico, et iure parochiali; vineas quoque, quae sunt inter viam Bari et Cupersani, vineas, quas habetis in territorio S. Eufemiae, vineas apud Paludem, vineas et olivas ac terras de Mauha de Casa: Bened. quoque abb. S. Ioannis de Caiano, et abbatissarum ecclesiae S. Sepulchri, et S. Angeli de Frangesto cum canonico cathedralico, ac debita reverentia: nec non libertates a Romanis Pontificibus et regibus atque principibus Monopolitanae Ecclesiae indultas, sicut de antiqua consuetudine praedecessores tui habuisse noscuntur, et ut canonice possides et quiete, tibi tuisque successoribus autoritate apostolica confirmamus. Statuimus quoque, ut eadem Ecclesia nulli alii, praeter Apostolicam Sedem, subiectionis reverentiam debeat. Te igitur tuosque successores huius libertatis gratia perfruentes, sub solius Apost. Sedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obeunte vero te, nunc eiusdem civitatis episcopo, vel tuorum quolibet successorum, clero populoque Monopolitano facultas sit, remota omni pravitate, antistitem canonice eligendi; electus autem ad Romanum Pontificem consecrandus accedat. Decernimus ergo, ut

Privilegia insuper variis cumulat.

Eam soli Apostolicae Sedi subiectam.

Episcopum vero a clero et populo eligendum declarat.

Immunitatis
decretum

Cum solitis
clausulis robo-
ratur.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

nulli omnino hominum liceat praefatam Monopolitanam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet perturbationibus fatigare; sed omnia integra et illibata serventur, eorum pro quorum gubernatione aut sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis etc. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ubaldu Ostien. episc.

Theodinus Portuensis, et Sancate Rufinae sedis episc.

Bernardus Praenestinus episc.

Ioan. presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pamm.

Vivianus presb. card. Sancti Stephani in Coelio monte.

Cintius presb. card. eccl. S. Caeciliae.

Laborans presbyter cardinalis S. Mariae Transtyb. Callixti.

Ugo presbyter cardinalis S. Clementis. Iacintus diaconus cardinalis S. Mariae in Cosmedin.

Raynerius diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ioannes diaconus cardinalis S. Angeli.

Datum Velet., per manum Alberti S. R. E. presb. card. et cancell., iv kal. martii, ind. xiii, incarnat. dominicae anno mclxxx, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno xxi.

Dat. die 27 februarii anno Domini 1180, pontif. anno xxi.

CIV.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii monialium S. Zachariae Venetiarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Monasticum ordinem servari mandat: — Eidem bona omnia confirmat; — Quorum nonnulla hic enumerat. — Ius decimarum ratum habet. — Sorores proprietatem praesumentes habere prohibet. — Eiusdem loci sepulturam liberam esse decernit. — Immunitatis decretum pro personis rebusque: — Quod roborat solitis claus. poenal.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Casotae abbatissae monasterii Sancti Zachariae de Venetis, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiae convenit, religiosas personas diligere, et earum loca piae protectionis munimine defensare. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipatae, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Benedicti regulam atque institutionem, et Cluniacensium fratrum observantiam ibi noscitur institutus, perpetuis in eo temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et eis, quae post vos successerint, et illibata perma-

(1) Edidit Bozzonus in Hist. monasterii huius, in collect. Monument.

Exordium.

Monasterium
hoc sub Sedis
Apostol. pro-
tectione susci-
pit.

Monasticum
ordinem ser-
vari mandat.

Eidem bona
omnia confir-
mat;

Quorum non-
nulla hic enu-
merat.

Ius decima-
rum ratum ha-
bet.

Sorores pro-
prietatem prae-
sumentes ha-
bere prohibet.

Eiusdem loci
sepulturam li-
beram esse de-
cernit.

Immunitatis
decretum pro
personis rebus-
que:

Quod roborat
solitis clausulis
poenalibus.

neant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: videlicet curtem sitam in loco, qui Petriolo vocatur, cum ecclesia Sancti Thomae et omnibus pertinentiis suis, curtem positam in loco, qui dicitur Cona, cum ecclesia Sanctae Mariae et omnibus pertinentiis suis, curtem positam in loco, qui dicitur Runco, cum ecclesia Sanctae Mariae et omnibus pertinentiis suis, curtem sitam in loco, qui dicitur Clugia, cum omnibus pertinentiis suis: mansos, qui positi sunt in loco, qui dicitur Runcaletro, cum omnibus pertinentiis suis, mansos, qui positi sunt in comitatu Tarvisino, et pertinentiis Tarvisii, et possessiones, quas habetis in episcopatu Civitatis Novae, et omnibus pertinentiis suis, et quidquid habetis in Sacco et Lupa, et in Paduano districtu, et in Levenza, et in Laurentiaca, atque earum appendiciis. Decimas quoque omnium colonorum et terrarum, quas in praedictis locis et curtibus rationabiliter et secundum antiquam possessionem possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus autem, ut nulla deinceps soror in eodem monasterio admittatur, quae proprietatem modis quibuslibet hinc praesumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sci-

ens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Locus † signi.

Ego Ubaldu Ostiensis et Velitrensis episcopus.

Ego Paulus Praenestinus episcopus.

Ego Petrus presb. card. tituli Sanctae Susannae.

Ego Vivianus tit. Sancti Stephani in monte Coelio presb. card.

Ego Cintius presbyter cardinalis tituli Sanctae Caeciliae.

Ego Ugo presbyter cardinalis tituli S. Clementis.

Ego Arduinus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthaeus presbyter cardinalis tit. S. Marcelli.

Ego Laborans presbyter card. Sanctae Mariae Transtiberim tit. Calixti.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosm.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Raynerius diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus Sanctorum Cosmae et Damiani diac. card.

Ego Ioannes diac. card. S. Angeli.

Ego Raynerius Sancti Adriani diac. cardinalis.

Ego Matthaeus Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis.

Datum Tusculani per manum Alberti sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancellarii, vii kal. aprilis, indict. xiii, incarnationis dominicae anno MCLXXX, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno xxi.

Dat. die 26 martii anno Domini 1180, pontif. anno xxi.

CV.

Rescriptum confirmationis Papae statutorum regni Poloniae (1).

SUMMARIUM

Casimirus Poloniae dux cum consilio episcoporum, defunctorum episcoporum spolia rapi prohibet. — Alia statuta. — Confirmatio pontificia. — Conclusiones consuetae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Casimiro duci Poloniae, salutem et apostolicam benedictionem.

Casimirus Poloniae dux cum consilio episcoporum, defunctorum episcoporum spolia rapi prohibet.

Ex parte tuae magnitudinis nobis relatum est, quod de consilio archiepiscopi et episcoporum Poloniae, et principum terrae, quasdam abusiones et solitas iniurias ab Ecclesiis et personis ecclesiasticis amputasti, constituendo, ne bona decedentium episcoporum amplius confiscarentur. Constitutum est etiam, ut si quispiam in res defuncti episcopi manus iniecerit, vinculis anathematis teneatur: nec praesumat ullus raptorum defuncto episcopo succedere, donec absolutionis beneficium assequatur, ablatis restitutis, vel ablatorum congrua aestimatione praemissa. Consuetudinem autem, quae a principibus terrae servabatur, videlicet, ut quocumque pergerent pompaticae, invadentes horrea pauperum evacuarent; et si inter absentes aliquod negotioli quandoque contingeret, impii satellites discurrentes, raptos quoscumque caballos vel enervarent incursu, vel omnino destruerent, de ecclesiasticorum et saecularium consilio emendasti. Unde quoniam constitutionem tuam iustam pariter et honestam auctoritate nostra postulas confirmari; nos iustis postulationibus annuentes, constitutionem praescriptam, sicut in scripto authentico super hoc habetur, apostolica auctoritate confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliqua ratione praesumat.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Tusculani, v kalendas aprilis.

Dat. die 28 martii anno Domini 1180, pontif. anno xxi.

CVI.

Ecclesia S. Petri Iscen. Tiphernatis diocesis (nunc Urbanensis) a Tiphernatis episcopi iurisdictione eximitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia confirmat Ecclesiae S. Petri Iscen.; — Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat: — Nonnullaque concedit privilegia. — Sepulturam ibi liberam esse decernit. — Immunitatis decretum cum solitis clausulis poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Raynerio archipresbytero S. Petri Iscen., eiusque successoribus canonice substituend. A. P. R. M.

Licet omnibus Ecclesiis apost. debeamus patrocinium impertiri, specialius tamen protectione debent apostolica gaudere, quae in patrocinio sacrosanctae R. Ecclesiae surrexerant. Eapropter, dilecte

Confirmatio pontificia.

Conclusiones consuetae

Exordium

Bona omnia confirmat Ecclesiae S. Petri Iscen.

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat.

in Domino fili, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam plebem sub S. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem plebs impraesentiarum rite et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefata plebs constructa est, cum omnibus pertinentiis suis, capellam S. Mariae in Paritiole, capellam Sancti Florani, capellam S. Angeli, capellam S. Salvatoris, capellam S. Leonis, capellam S. Felicitatis, capellam Sanctae Mariae in Spongia, capellam S. Simeonis, capellam S. Christofori in Scaulo, capellam S. Stephani in Felcina, capellam S. Crucis, capellam S. Pauli, capellam S. Fortunati, capellam S. Ioannis Castriphebis, capellam Sancti Iustini in Monione, capellam Sanctae Barbarae de Castellione, capellam S. Caeciliae, capellam Sanctae Mariae in Pressaioli, capellam S. Leonis in Rucce, capellam S. Silvestri, capellam Sancti Benedicti, capellam S. Laurentii, capellam S. Io. de Monterio, capellam S. Christofori de Monte Pavonis, capellam Sancti Thomae, capellam Sancti Martini Arsivoli, capellam Sancti Sixti in Caresto, capellam Sancti Andreae in Valle Casuli, capellam S. Stephani in Camenate, capellam S. Mariae de Castello Metulae, capellam S. Bartholomaei in Terenzano, capellam S. Donati in Ficcareto, capellam S. Andreae Planelli, capellam Sanctae Mariae de Valle-Cupa, capellam S. Marini, capellam S. Bartholomaei in Valle-Bona, capellam Sancti Arduini, capellam Sancti Angeli in Valle Bovonis, capellam S. Christofori in Formeulo, capellam S. Andreae in Protulo, capellam Sanctae Mariae in Iuvito, ca-

pellam S. Angeli in Pereto, capellam S. Laurentii de Vinza, capellam Sanctae Marinae in Valle Cocorana, capellam S. Marini in Valle Petrosa, capellam Sanctae Mariae in Furca Unguis, capellam Sancti Angeli in Cerbello: de coniugiis vero discernendis, officium criminaliter peccantibus poenitentiam imponendi; omnes capellas ad praescriptam plebem pertinentes, decimas omnes et mortuaria eiusdem plebis; praeterea renunciationem omnis consuetudinis praeter quinque denarios, quos nomini cathedratici accipiebat e bonae memoriae Davizo castellanus episcopus de mandato bonae recordationis Giliberti S. R. E. cardinalis, tunc Apostolicae Sedis legati factam, et a felicis memoriae praedecessore nostro Coelestino Papa postmodum confirmatam, auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec auctoritate apostolica prohibemus, ut nullus praeter Rom. Pontificem, vel legatum eius, nisi mandato ipsius per interdicti sententiam praescriptam plebem de caetero aliqua molestatione gravare praesumat. Interdicimus etiam, ut non liceat castellano episcopo, qui quo tempore fuerit, praescriptae plebi, vel capellis ipsius aliquam exactionem imponere, vel ab eis quicquam exigere, nisi nummos, quos nomine cathedratici solitus est habere. Sepulturam quoque parochianorum eiusdem plebis praescriptae plebi liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obsistat: salva quidem iustitia capellarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam plebem temere perturbare, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva tamen Sedis Apostolicae auctoritate et castellani episcopi subscripta iustitia. Si qua ergo in futurum

Nonnullaque concedit privilegia.

Sepulturam ibi liberam esse decernit.

Immunitatis decretum.

(1) Ex Baron., ad ann. 1180.

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I.

Cam solitis
clausulis poena-
libus.

ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Alexandri PP. EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Vivian. presbyter cardinalis Sancti Stephani in Coelio Monte.

Ego Ugo presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Ubalduſ Ostien. epis.

Ego Matthaeus presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Theodinus Portuen. et S. Ruf. episcopus.

Ego Laborans presb. card. S. Mariae in Transt. tit. Calixti.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae.

Ego Rayner. diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus diac. card. S. Cosmae et Damiani.

Datum Veletri per manum Deiferi S. R. E. subdiaconi, xviii kal. maii, indictione xiii, incarnationis dominicae anno mclxxx, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xxi.

Dat. die 14 aprilis, anno Domini 1180, pontif. anno xxi.

CVII.

Confirmatio Ecclesiae Diniensis, bonorumque ad illam spectantium, ac assignatio duodecim tantum canonicorum, qui ei inserviant (1).

SUMMARIUM

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit: — Bonaque omnia ei confirmat: — Quorum plurima enumerat cum omnibus suis iuribus ac iurisdictionibus. — Numerum canonicorum duodenarium statuit: — Praepositum et episcopum a canonicis eligendum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ugoni praeposito, et canonicis Sanctae Mariae Dignensis, eorumque successoribus canonice instituendis etc.

(Deest initium).

Praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, dante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: burgum Dignense, in quo Ecclesia vestra consistit, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Vincentii supra Burgum, ecclesias de Valle Marculli cum pertinentiis suis, videlicet Sancti Stephani, Sancti Marcellini, Sancti Martini, Sanctae Mariae de Mannano, S. Mariae de Neuserias, S. Mauriti, S. Andreae ecclesias: ecclesiam insuper de Antragilis, et de Becoieiuno cum decimis et aliis pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Mariae de Goralberio cum omni iure suo, ecclesias de Aglegnio cum omni iure suo, ecclesias de Ceis, ecclesiam S. Eugeniae cum omni iure suo, ecclesiam Sancti Vincentii

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit:

Bonaque omnia ei confirmat:

Quorum plurima enumerat cum omnibus suis iuribus ac iurisdictionibus.

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., inter Instrum. Eccles. huius, tom. iii.

de Garbesia et Sancti Pontii de Rubina: salvo iure episcopi Dignensis in ecclesia Sancti Pontii, ecclesiam Sanctae Mariae de Salloe, domum eleemosynariam burgi Dignensis, tertiam partem Mortalagii totius episcopatus, procurationem, quam habetis in ecclesia de Bligerio, medietatem synodaliū nummorum, castrum de Heuseria, et villam Sancti Andreae cum pertinentiis suis, quicquid habetis in castro Dignensi, et castro Marculli et eorum territoriis tam in ecclesiasticis quam mundanis, quidquid iuris habetis in castro de Dromone et tenimento ipsius, quidquid possidetis in castro Barles, et in castro Belioeo et eius tenimento, quidquid possidetis in rocca dominorum de Gavea, quidquid habetis in castro Campi Ursini, et in Canola, quidquid habetis in castro de Durbis, tam in decimis quam in aliis, quidquid in castro de Rocca-Siruna, et de Ceis, ex dono Petri Isnardi. Statuimus insuper, ut numerum canonicorum vestrorum duodenarium non excedat; sed semper duodecim, praeter praepositum, in eadem Ecclesia statuantur, qui debeant in ipsa Domino famulari, nisi tantum excreverint facultates ipsius, ut plures decenter de bonis eiusdem valeant sustentari. Obeunte vero episcopo vestro vel te, fili praeposite, vel quolibet eorum, qui vobis successerint, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quos fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Deum providerint eligendum etc.

Dat. dicitur anno 1180.

CVIII.

Privilegium confirmationis bonorum omnium Capituli et canonicorum Tarvisinae Ecclesiae, et cuiusdam novae constitutionis pro illorum indemnitate, ab eis editae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonic. sub tutela Sedis Apostolicae recipit. — Concessionem omnes, ac (1) Edidit Nic. Coletus, It. Sac., tom. v, col. 529.

Bull. Rom. v. 1. 11. 174

bona confirmat: — Quorum nonnulla, ut moris est, propriis nominibus exprimit, cum omnibus iuribus ad ipsa spectantibus. — Item et constitutionem ab eis factam de eligendo singulis annis vice-praeposito, qui indemnitati bonorum huiusmodi invigilet. — Solitae clausulae (omissae). — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Dodoni decano Canonicae Tarvisinae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Quotiens a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuimus, et Ecclesiam vestram, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sancti Michaelis de Melma cum villa et molendinis, mansos de Lugugnano, mansos de Seura, mansos de Rivarotta, mansos de Casale, mansos de Burbilago, mansos de Godenzago, mansos de Cancellada, ecclesiam S. Andreae de Silvarosa cum villa, mansos de Vedelago, mansos de Monte Belluna, mansos de Montel, mansos de Malzago, mansos de Petra Rubea, mansos de Fener, mansos de Duno, mansos de Manzagello, mansos de Paderno, possessiones de Gonzano, ecclesiam S. Pelagii de Aurine cum mansis ipsius villae. Ecclesiam S. Bonae cum molendinis, mansos de Cormelino; mansos de Quinto, mansos

Exordium

Canonicos sub tutela Sedis Apostolicae recipit.

Concessionem omnes, ac bona confirmat.

Quorum nonnulla, ut moris est, propriis nominibus exprimit cum omnibus iuribus ad ipsa spectantibus.

de S. Christina, ecclesiam S. Mariae de Pratoatzol cum mansis ipsius villae, mansos de Ger, ecclesiam S. Vitalis cum mansis ipsius villae, ecclesiam S. Gervasii cum mansis ipsius villae, mansos de Canizano, mansos de Gel cum nemore, possessiones de Bassano et de Romano et de Tor, mansos de Asylo, mansos de Braida, quidquid habetis Mestre, ecclesias, quas habetis infra civitatem, videl. S. Io. Baptistae, S. Bartholomaei, S. Andreae, S. Io. de Ripa, et ecclesiam S. Sophiae sitam extra muros civitatis Tarvisinae; possessiones, quas habetis in civitate, et decimas quas habetis circa ipsam civitatem.

Item et constitutionem ab eis factam de eligendo singulis annis vicepraeposito, qui indemnitati bonorum huiusmodi invigilet.

Solitae clausulae omittuntur. Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Sane quoniam per quosdam praepositos, qui curam bonorum canonicae vestrae gerebant, usque adeo distrahebantur bona praedicta, quod vix poteratis ex eis congrue sustentari, ad tantum incommodum removendum cum venerab. fratre nostro Conrado episcopo vestro communiter statuistis, ut unus ex vobis annis singulis assumatur, qui vice praepositi ad commodum vestrum eiusdem canonicae bona dispenset; nos vestris postulationibus annuentes, constitutionem ipsam auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo etc. Si qua igitur etc. etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episc. ss.

Ego Paulus Praenestinus episc. ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Susannae ss.

Ego Ard..... presb. card. tit. S. Crucis in Ier. ss.

Ego Laborans presb. card. S. Mariae Transtyberim tit. Callisti ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis ss.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Matthaeus S. Mariae Novae cardinalis ss.

Datum Viterbii per manum Alberti S. R. E. presb. card. et cancell., xiv kal. augusti, indict. xiv, incarn. Dom.

anno MCLXXXI, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xxii.

Dat. die 19 iulii anno Domini 1181, pontif. anno xxii.

CIX.

Monasterio S. Petri de Certeseya Wintoniens. dioecesis bona omnia atque immunitates confirmantur: nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Monasticum ordinem inibi servari mandat in perpetuum. — Bona omnia ad illud pertinentia confirmat. — Eorum enumeratio propriis vocabulis facta, cum iure decimarum, cumque omnibus pertinentiis. — Indebitas decimas ab eo exigi vetat. — Privilegia nonnulla tribuit. — Dioecesano in spiritualibus subiicit. — Sine cuius consensu nec ulla parochia intra monast. construi possit. — Alia privilegia elargitur. — Abbatem a solis monachis eligendum statuit. — Omnesque immunitates a praedecessoribus concessas, ratas habet. — Novoque decreto corroborat. — Sub poena excommunicationis pro temeratoribus privilegii huius: — Benedictionem observantibus tribuens.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Sancti Petri de Certeseya, eiusdemque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus, apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod ab sit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Petri de Certeseya Wintoniensis dioecesis, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et

(1) Ex Monast. Anglic., tom. II.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

Monasticum ordinem inibi servari mandat in perpetuum.

Bona omnia ad illud pertinentia confirmat.

Eorum enumeratio propriis vocabulis facta.

Comiure decimarum, cumque omnibus pertinentiis.

Indebitas decimas ab eo exigi vetat.

nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibideru temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, prioratum de Cardigan cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Trinitatis sitam in loco, qui appellatur Lando, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Beremyke cum omnibus pertinentiis suis, cappellam Sancti Petri de Cardigan cum omnibus pertinentiis suis, cappellam Sancti Michaelis de Tresman cum omnibus pertinentiis suis, decimas quas habetis in locis, qui Certesey et Thorp nominantur, medietatem decimarum, quam habetis in loco qui dicitur Cgham, medietatem decimarum in loco qui dicitur Chabeham, medietatem decimarum in loco, qui dicitur Sutthone, medietatem decimarum in loco qui dicitur Cheffam, medietatem decimarum in loco qui dicitur Botham, decimam quam habetis in molendinis suis in maneriis Certesey, Thorp, Cgham, et Chabeham vulgariter nuncupatis, cum terris, vineis, nemoribus, usuagiis, pratis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis, et in omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere

praesumat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos, liberos et absolutos, e saeculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliena retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in monasterio vestro professionem fas sit, sine abbatis licentia, de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, a dioecesano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam et communionem sacrosanctae Romanae Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitae aliqua exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines parochiae vestrae nullus sine assensu dioecesani episcopi et vestro, cappellam seu oratorium de novo construere audeat; salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad haec, novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis saecularibusve personis vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publice usurarii, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas praeterea et possessiones, ad ius Ecclesiarum vestrarum spectantes, quae a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum, et ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci ab-

Privilegia nonnulla elargitur.

Dioecesano in spiritualibus subiicit.

Sine cuius consensu nec ulla parochia intra monast. construi possit.

Alia privilegia tribuit.

Abbatem a so-
lis monachis o-
ligendum sta-
luit:

Omnesque im-
munitates a
praedecessori-
bus concessas,
ratas habet:

Novumque de-
creto corrobora-
rat

Sub poena ex-
communicationis
pro temerariis
privilegiis huius:

Benedictionem
observantibus
tribuet.

bate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam provide- rint eligendum. Paei quoque et tranquillitati vestrae paterna imposterum solitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarumstrarum nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Praeterea, omnes libertates et immunitates a praedecessoribus nostris, Romanis Pontificibus, monast. vestro concessas, necnon libertates et exemptiones saecularium exactionum, a regibus et principibus et aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, sive quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicae auctoritate, et diocesani episcopi canonica iustitia, et in praedictis decimis moderatione concilii generalis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverint, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni; cunctis autem sua iura eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fru-

ctum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

CX.

Privilegium confirmationis bonorum omnium, libertatum, et consuetudinum monasterii monialium S. Mariae de Ettona (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Sub protectione Sedis Apostolicae hocce monast. recipit: — Monasticamque inibi disciplinam servari mandans, — Bona omnia confirmat: — Quae suis vocabulis exprimens, iura et iurisdictiones illis adnexas nominat. — Libertates quoque, ac rationabiles consuetudines ratas habet. — Sepulturam liberam declarat. — Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Aeliz priorissae monasterii Sanctae Mariae de Ettona, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, regulariter substituendis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino estis mancipatae obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dominum, et beati Benedicti regulam in vestro monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus conservetur. Praeterea, quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneant; in quibus haec

(1) Ex Monast. Anglic., tom. II.

Exordium.

Sub protectione Sedis Apostolicae hocce monast. recipit.

Monasticamque inibi disciplinam servari mandans,

Bona omnia confirmat.

Quae suis vocabulis exprimens, iura et iurisdictiones illis adnexas nominat.

Libertates quoque, ac rationabiles consuetudines ratas habet.

Sepulturam liberam declarat.

propriis duximus exprimenda vocabulis: ex dono Roberti, comitis Legree et Amiciae comitissae, consentiente Roberto filio suo, totam Eatonam cum omnibus pertinentiis suis, in qua ipsa abbatia fundata est: in Henetebria xxv libratas (1) terrae: ex dono eiusdem, totum redditum suum de anguillis et steilingis, quem habebat in Welles, excepta decima earum anguillarum, quae pertinet Ecclesiae S. Mariae de Prato Legree: ex dono Isabella comitissae duas carucatas (2) terrae in Waltam: ex dono Adae comitissae Scotiae redditum xx sol. singulis annis habendum: ex dono Galfridi l'Abbè et Emnuae uxoris eius, medietatem villae de Burthon: ex dono Gervasii Paganelli, molendinum de Ingepenna cum prato et crofto (3) et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de Chautona, ecclesiam de Burtona, ecclesiam de Petresfelda cum cappella de Dapeldresham, ecclesiam de Suthburi, ecclesiam de Derton cum omnibus supradictarum Ecclesiarum pertinentiis: ex dono Ricardi de Burtona villam de Dodenbul cum omnibus pertinentiis suis: libertates etiam ab abbatissa et conventu Fontis Ebraldi rationabiliter vobis concessas, sicut in authentico scripto exinde noscitur contineri, vobis et Ecclesiae vestrae auctoritate apostolica confirmamus. Praeterea rationabiles consuetudines, immunitates atque libertates a glorioso rege Henrico et ab episcopis vel principibus, seu aliis fidelibus legitime vobis concessas, ratas manere censemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat: salva ta-

(1) Quid sit libra seu librata terrae, dissident eruditi; quidam volunt esse modum agri ac praedii ad valorem annum pecuniarii redditus, et ad certum librarum monetae currentis numerum exactum et aestimatum; quorum sententiae accedimus. (R. T.) (2) Vide superius, pag. 673. (R. T.) (3) Croftum, crustus et crofta, agellus inclusus pro animalibus rusticis. (R. T.)

men canonica iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare etc.

Dat.... (1).

CXI.

Templum, quod situm est Ierosolymis, variis communit privilegiis, prohibens, ne quis eum locum, bonaque ad Templarios pertinentia, perturbet (2).

SUMMARIUM

Milites Templi laudat quod, relicti saeculi vanitatibus, viam vitae elegerint, Evangelii praecepta sequentes: — Quod caritate ducti animas suas ponant pro fratribus, quos a paganis defendunt: — Eos hortatur ad tuendam Catholicam Ecclesiam contra paganos. — Bona et possessiones domus eorum sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens, — Decernit eam caput esse et magistrum omnium locorum ad eam pertinentium. — Vetat ne aliquis consuetudines Ordinis audeat infringere. — Ad stabilitatem in suscepta religione adhortatur: — Ac prohibet ne aliquis e fratribus post factam professionem, aut dimisso habitu religionis, ad saeculum redeat; aut inconsultis fratribus, ad alium locum transcat. — Eorum bona ab omni decimarum iure eximit. — Sacerdotes pro sacris faciendis habendi, facultatem concedit. — Contra inutiles et turbatores, quomodo incedendum. — Pro eorum ordinatione, liberum sit quemcumque adire catholicum episcopum. — Clerici istiusmodi vivant in collegio militum, emissis votis stabilitatis, morum conversionis et obedientiae magistro Templi. — Decernit insuper ut sacramenta possint accipere milites Templi ubicumque a catholicis sacerdotibus: — Cum aliis privilegiis et favoribus, — Quae omnia corrobora, proposita excommunicationis poena pro inobservantibus, — Benedictione et pace pro observantibus (R. T.).

(1) Sine notis chronologicis. (2) Ex archiv. Angl., Rymer., tom. I, pag. 30.

Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Odoni magistro religiosae Militiae Templi, quod Ierosolymis situm est, eiusque successoribus et fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Milites Templi laudat quod, relictis saeculi vanitatibus, viam vitae elegerint, Evangelii praecepta sequentes:

Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (a); proinde, dilecti in Domino filii, de nobis et pro vobis omnipotentem Dominum collaudamus, quoniam in universo mundo vestra religio et veneranda institutio nuntiatur. Cum enim natura essetis filii irae, et saeculi voluptatibus dediti, nunc per aspirantem gratiam, Evangelii non surdi auditores effecti, relictis pompis saecularibus et rebus propriis, dimissa etiam spatiosa via, quae ducit ad mortem, arduum iter quod ducit ad vitam, humiliter elegistis; atque ad comprobandum, quod in Dei militia specialiter computemini, signum vivificae Crucis in vestro pectore assidue circumfertis. Accedit ad hoc, quod tamquam viri Israelitae, atque instructissimi divini praelii bellatores, verae charitatis flamma succensi, dictum Evangelium operibus adimpletis, quo dicitur: Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (b). Unde etiam iuxta summi Pastoris vocem, animas vestras pro fratribus ponere, eosque ab incursibus paganorum defensare minime formidatis; et cum nomine censeamini milites Templi, constitutis estis a Domino catholicae Ecclesiae defensores, et inimicorum Christi impugnatores. Licet autem vestrum studium et laudanda devotio in tam sacro opere toto corde et tota mente desudet, nihilominus tamen universitatem vestram exhortamur in Domino, atque in peccatorum remissionem auctoritate Dei et beati Petri apostolorum principis tam vobis quam servitoribus vestris iniungimus, ut pro tuenda catholica Ecclesia, et ea, quae est sub paganorum tyrannide, de ipsorum

Quod caritate ducti animas suas ponant pro fratribus, quos a paganis defendunt.

Eos hortatur ad tuendam catholicam Ecclesiam contra paganos.

spurcitia eruenda, expugnando inimicos Crucis, invocato Christi nomine, intrepide laboretis. Ea etiam, quae de eorum spoliis coeperitis, fidenter in usus vestros convertatis; et, ne de his contra velle vestrum portionem alicui dare cogamini, prohibemus; statuentes, ut Domus seu Templum, in quo estis ad Dei laudem et gloriam atque defensionem suorum fidelium, et liberandam Dei Ecclesiam congregati, cum omnibus possessionibus et bonis suis, quae impraesentiarum legitime habere cognoscitur, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, perpetuis futuris temporibus sub Apostolicae Sedis tutela et protectione consistent. Praesenti quoque decreto sancimus, ut vita religiosa, quae in Domo vestra est, divina inspirante gratia instituta, ibidem inviolabiliter observetur; et fratres inibi omnipotenti Domino servientes caste et sine proprio vivant, et professionem suam dictis et moribus comprobantes, magistro suo, aut quibus ipse praeceperit, in omnibus, et per omnia subiecti et obedientes existant. Praeterea, quemadmodum Domus ipsa huius sacrae institutionis vestrae et ordinis fons et origo esse promeruit, ita nihilominus omnium locorum ad eam pertinentium caput et magistra in perpetuum habeatur. Ad haec adicientes praecipimus, ut obeunte te, dilecte in Domino fili Oddo, vel tuorum quolibet successorum, nullus eiusdem Domus fratribus praeponatur, nisi militaris et religiosa persona, quae vestrae conversationis habitum sit professus: nec ab aliis, nisi ab omnibus fratribus insimul vel a saniori parte, qui praeponendus fuerit, eligatur. Porro consuetudines, ad vestrae religionis et officii observantiam a magistro et fratribus communiter institutas, nulli ecclesiasticae saecularive personae infringere vel minuere sit licitum; easdem quoque consuetudines, a vobis aliquanto tempore observatas et scripto firmatas, non nisi ab eo,

Bona et possessiones domus eorum sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens.

Decernit eam caput esse et magistrum omnium locorum ad eam pertinentium.

Vetat ne aliquis consuetudines Ordinis audeat infringere.

Ad stabilitatem in suscepta religione adhortatur.

Ac prohibet ne aliquis e fratribus post factam professionem aut dimisso habitu religionis, ad saeculum redeat; aut inconsultis fratribus, ad alium locum transeat.

qui magister est, consentiente tamen saniori parte capituli, liceat immutari. Prohibemus siquidem et omnimodis interdiximus, ut fidelitates, hominia, sive iuramenta, vel reliquas securitates, quae a saecularibus frequentantur, nulla ecclesiastica saecularive persona a magistro et fratribus eiusdem Domus exigere audeat. Illud autem scitote, quoniam sicut vestra sacra institutio et religiosa Militia divina est providentia stabilita, ita nihilominus nullius vitae religiosioris obtentu ad locum alium vos convenit transvolare; Deus enim, qui est incommutabilis et aeternus, mutabilia corda non approbat, sed potius sacrum propositum semel inceptum perducere vult usque in finem debitae actionis. Quot et quanti sub militari cingulo et clamide terreni imperii Domino placuerunt, sibi quoque memoriale perpetuum reliquerunt? Quot et quanti in armis bellicis constituti pro testamento Dei, et paternarum legum defensione suis temporibus fortiter dimicarunt, atque manus suas in sanguine infidelium Domino consecrantes, post bellicos sudores aeternae vitae bravium sunt adepti? Videte itaque vocationem vestram tam milites quam servientes, atque iuxta Apostolum unusquisque vestrum, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat (a). Ideoque fratres vestros semel devotos, atque in sacro collegio vestro receptos, post factam in vestra Militia professionem et habitum vestrae religionis assumptum, revertendi ad saeculum, nullam habere praecipimus facultatem; nec alicui eorum fas sit, post factam professionem, semel assumptam crucem Dominicam et habitum vestrae religionis abicere, vel ad alium locum seu etiam monasterium, maioris sive minoris religionis obtentu, invitis sive inconsultis fratribus, aut eo, qui magister extiterit, liceat transmigrare: nullique ecclesiasticae saecularive personae ipsos suscipiendi aut retinendi licentia pateat. Et quoniam, qui sunt Ecclesiae defensores

(a) I Cor. VII, 20 (R. T.)

de bonis Ecclesiae debent vivere ac sustentari, de rebus mobilibus vel se moventibus, seu de quibuscumque, quae ad vestram venerabilem Domum pertinent, a vobis decimas exigi contra voluntatem vestram, omnimodis prohibemus. Ut autem ad plenitudinem salutis, et curam animarum vestrarum nihil vobis desit, et ecclesiastica sacramenta, et divina officia vestro sacro collegio commodius exhibeantur, simili modo sancimus, ut liceat vobis, honestos clericos et sacerdotes secundum Deum, quantum ad vestram conscientiam, ordinatos, undecumque ad vos venientes suscipere, et tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis et locis sibi subditis, vobiscum habere; dummodo, si e vicino sunt, eos a propriis episcopis expetatis, iidemque nulli alii professioni vel ordini teneantur obnoxii: quod si episcopi eosdem vobis forte concedere noluerint, nihilominus tamen eos suscipiendi et retinendi auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae licentiam habeatis. Si vero aliqui horum, post factam professionem, turbatores religionis vestrae aut Domus, vel etiam inutiles apparuerint, liceat vobis eos cum saniori parte capituli amovere; eisque transeundi ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere voluerint, licentiam dare, et loco ipsorum alios idoneos substituere, qui etiam unius anni spatio in vestra societate probentur: quo peracto, si mores eorum hoc exegerint, tunc demum professionem faciant regulariter vivendi, et magistro suo obediendi: ita tamen, ut eundem victum et vestitum vobiscum habeant, necnon lectisternia: excepto eo, quod clausa vestimenta portabunt. Sed nec ipsis liceat, de capitulo vel cura Domus vestrae se temere intromittere, nisi quantum a vobis fuerit iniunctum. Curam quoque animarum tantum habeant, quantum a vobis fuerint requisiti. Praeterea nulli personae extra vestrum capitulum sint subiecti; tibi quoque, dilecte in Domino fili Oddo, tuisque successoribus, tamquam magistro et praelato

Eorum bona a omni decimarum iure eximit.

Sacerdotes pro sacris faciendis habendi, facultatem concedit.

Contra inutiles et turbatores, quomodo incedendum.

Pro eorum ordinatione, liberum sit quemcumque adire catholicum episcopum.

Clerici istiusmodi vivant in collegio militum, emissis votis stabilitatis, morum conversationis et obedientiae magistro Templi.

Decernit insuper ut sacramenta possint accipere milites Templi ubicumque a catholicis sacerdotibus:

suo in omnibus et per omnia obedientiam deferant. Praecipimus insuper, ordinationes eorumdem clericorum, qui ad sacros gradus fuerint promovendi, a quacumque malueritis catholico suscipietis episcopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerit, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Eosdem autem pro pecunia praedicare aut lucro, vosque pro eiusmodi causa eos ad praedicandum mittere, prohibemus; nisi forte magister Templi, qui pro tempore fuerit, certis ex causis id faciendum esse providerit. Quicumque sane ex his in vestro collegio suscipiuntur, stabilitatem loci, conversionem morum, seque militaturos Domino diebus vitae suae sub obedientia magistri Templi, posito scripto super altare, in quo continentur ista, promittant; salvo quoque episcopis iure episcopali, tam in decimis quam in oblationibus et sepulturis. Nihilominus vobis concedimus facultatem, in locis sacro Templo collatis, ubi familia vestra habitat, oratoria construere, in quibus utique ipsa familia divina officia audiat; ibique, si quis ex vobis vel ex eadem familia mortuus fuerit, tumuletur; indecens enim est, et animarum periculo proximum, religiosos fratres occasione adeundae ecclesiae se virorum turbis et mulierum frequentiae immiscere. Caeterum decimas, quas consilio et consensu episcoporum de manu clericorum vel laicorum studio vestro extrahere poteritis; illas etiam, quas consentientibus episcopis et eorum clericis, acquirere, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus insuper, auctoritate apostolica, ut ad quemcumque locum vos venire contigerit, ab honestis atque catholicis sacerdotibus poenitentiam, unctiones, seu alia quaelibet sacramenta ecclesiastica vobis suscipere liceat; ne forte ad perceptionem spiritualium bonorum vobis quippiam deesse valeat. Quia vero in Christo omnes unum sumus, et non est personarum differentia apud Deum, tam remissionis peccatorum

quam alterius beneficentiae, atque apostolicae benedictionis, quae vobis indulta est, etiam familiam vestram et servientes vestros volumus esse participes. Cum autem fratres vestri, qui ad suscipiendas collectas destinati fuerint, in civitatem, castellum vel vicum advenerint, si forte locus ille interdictus sit, in iocundo eorum adventu, pro Templi honore et eorumdem militum reverentia semel in anno aperiantur ecclesiae, et exclusis excommunicatis, divina officia celebrentur. Nulli ergo omnino hominum liceat, praedictum locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, vestris et aliorum Dei fidelium usibus omnimodis profutura. Si quis igitur huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; conservantes autem haec, omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius benedictionem et gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Cum aliis privilegiis et favoribus:

Quae omnia corroborat, proposita excommunicationis poena pro inobservantibus,

Benedictione et pace pro observantibus.

CXII.

Confirmatio constitutionum Ordinis Cisterciensis: cui nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regulas Ordinis confirmat. — De regula S. Benedicti in singulis Ordinis monast. interpretanda literaliter. — De exactionibus subiectis sibi Ecclesiis non imponendis. — Quod omnes abbates singulis annis ad capitulum generale accedant.

(1) Ex Concil., tom. XIII, pag. 153.

dere teneantur decernitur, exceptis legitime impeditis, qui alterum delegare debent. — De delinquentibus abbatibus iudicandis. — De dimissionibus abbatum; — Et abbatibus graviter peccantibus dimittendis. — Abbatiae defuncto abbate, per abbatem domus, ex qua illae exiverint, administrandae. — Quid agendum, si abbas monast. Cisterciens. delinquens fuerit vel privandus. — Sententia ecclesiasticae severitatis in depositum recalcitrantem proferenda. — Ad quos spectet illius monast. administratio, si vacaverit. — Quod liceat monasterii matribus, de caeteris a se deductis Ecclesiis, abbatem sibi seligere: non autem de exteris. — Ominimoda exemptio ab episcopali iurisdictione. — Caetera quoque statuta confirmantur. — Totalis immunitas a quacumque molestia, vi etc. — Praesentis privilegii firmitas.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gisleberto Cisterciensi, et caeteris abbatibus et monachis, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam et instituta Cisterciensis Ordinis professis, in perpetuum.

Exordium.

Sacrosancta Romana Ecclesia, sicut in B. Petro apostolorum principe a Domino promissionem obtinuit, quod universalis Ecclesiae fundamentum existeret; et praeceptum accepit, ut christianae fidei professores in fide et religione omni sanctimonia confirmaret: ita pro universarum Ecclesiarum profectibus sollicitam se semper exhibuit, et de instituendo, confirmando et provehendo in omnibus Ecclesiis cultu sacrae religionis, fuit omni tempore studiosa: ita ut ab ea, sicut a fonte, ad universos Ecclesiae filios sit religio derivata: et quod ab aliis, qui spiritus primitia acceperunt, religiose ac salubriter institutum est, per eandem immutabilem acceperit firmitatem. Inde est, dilecti in Domino filii, quod sacrae religionis vestrae opinione, tamquam agri pleni, cui benedixit Dominus, provocati, religiosi precibus vestris benignum impertimur assensum, et regulares institutiones vestras auctoritate apostolica confirmamus; in quibus quaedam sub certis capitulis, quae inferius annexa sunt, de-

Regulas ordinis confirmat.

crevimus exprimenda. Primum quidem, ut in omnibus monasteriis vestris, sicut in Cisterciensi Ecclesia, B. Benedicti regula perpetuis temporibus observetur, et in lectionem eius nullus de ordine vestro praeter simplicem et communem intelligentiam quemlibet alium sensum inducat, sed uniformiter, et sicut quaeque diffinita noscuntur, intelligantur ab omnibus, et inviolabiliter observentur; et eadem penitus observantia, idem cantus et iidem libri, qui ad ecclesiasticum officium pertinent, per omnes Ecclesias vestri ordinis teneantur. Nec aliqua omnino Ecclesia vel persona ordinis vestri adversus communia ipsius ordinis instituta privilegium aliquod postulare audeat, vel obtentum quomodolibet retinere. Deinde, ut nulla Ecclesiarum vestrarum ei, quam genuit, aliquam terrenae commoditatis seu rerum temporalium exactionem imponat; nil quod eam gravet, nil quod eius substantiam minuat, erga eam agere disponat: ne, dum abundare de alterius paupertate cupit, avaritiae malum, quod secundum Apostolum idolorum servitus comprobatur (1), evitare non possit. Curam tamen animarum abbas matris Ecclesiae in ea gratia charitatis sibi retineat: ut si quando a sancto proposito et observantia sanctae regulae declinare, quod absit, tentaverit, per eius sollicitudinem ad rectitudinem vitae redire possit. Item, ut omnes abbates ordinis vestri singulis annis ad generale capitulum Cisterciense, postposita omni occasione, conveniant: illis solis exceptis, quos a labore viae infirmitas corporis retardaverit, qui tamen idoneum nuncium delegare debent, per quem necessitas remotionis eorum capitulo valeat nunciari: et illis item exceptis, qui, in remotioribus partibus habitantes, sine grandi et evidenti difficultate singulis annis se nequiverint capitulo praesentare: qui nimirum eo tempore veniant, quod in ipso eis capitulo fuerit institutum. Quod si

De regula S. Benedicti in singulis ordinis monast. interpretanda literaliter.

De exactionibus subiectis sibi Eccl. non imponendis.

Quod omnes abbates singulis annis ad capitulum generale accedant teneantur decernitur, exceptis legitime impeditis, qui alterum delegare debent.

(1) Ephes. v, 8. (n. r.)

De delinquentibus abbatibus iudicandis.

De dimissionibus abbatum;

De abbatibus praviter peccantibus dimittendis.

aliqua controversia inter aliquos abbates ordinis vestri emergerit, vel de aliquo eorum tam gravis culpa fuerit prolata, ut suspensionem vel etiam depositionem mereatur, quidquid exinde a capitulo fuerit secundum vestrum ordinem diffinitum, sine retractatione aliqua observetur. Si vero pro diversitate sententiarum in discordiam causa devenerit, illud irrefragabiliter teneatur, quod abbas Cisterciensis, qui pro tempore fuerit, cum his, qui sanioris consilii et magis idonei apparuerint, iudicabit. Hoc observato, ut nemo eorum, ad quos specialiter causa respuerit, diffinitioni debeat interesse. Si quis autem abbas pro inutilitate vel pusillanimitate sua se viderit ab abbatis suae ordine relaxandum, ab abbate domus illius, unde sua processit, humiliter postulet relaxari. Qui tamen petitioni eius non leviter acquiescet, nec quicquam sua auctoritate efficiet; sed congregatis aliquantis abbatibus ordinis vestri, cum eorum consilio peraget, quod inde pariter viderint adimplendum. Si quis autem abbatum, ordinis contemptor vel ordinis praevaricator, aut commissorum sibi fratrum vitis consentiens apparuerit: abbas matris Ecclesiae per se ipsum, vel priorem suum, vel quomodo melius noverit expedire, eum, ut corrigatur, admoneat usque quater. Quod si culpam suam corrigere, vel a susceptae provisionis officio cedere forte noluerit, aliquanti abbates ordinis vestri in nomine Domini aggregentur, et communicato consilio, si viderint opportunum, eum a regimine submoveant abbatis; ac postmodum alter, qui dignus sit, consilio et voluntate patris abbatis, a monachis domus illius cum abbatibus, si qui ad eam pertinent, eligatur. Si autem, qui deponitur, vel monachi eius, datae in eum sententiae contumaciter decreverint reluctandum, abbas matris Ecclesiae caeterique abbates plenam habeant potestatem, censura eos distractionis ecclesiasticae coercendi: de quibus sane, si quis reversus ad cor, et

de sua contumacia resipiscens, matris suae misericordiam postulaverit humiliter, sicut filius poenitens recipiatur. Quando autem aliqua Ecclesiarum vestrarum abbate proprio fuerit destituta, pater abbas, de cuius domo domus illa exivit, omnem curam habeat ordinationis domus illius, donec in ea abbas illius eligatur; electus autem nulli archiepiscoporum vel episcoporum emancipatus, vel quasi absolutus tradatur; sed nec post factam archiepiscopo vel episcopo suo professionem, occasione eius, ordinis sui constitutiones transgrediatur, vel in aliquo praevaricator eius existat. Praeterea, si forte abbates ordinis vestri matrem vestram Cisterciensem Ecclesiam a sacrae religionis observantia exorbitare perspexerint, ipsius loci abbatem per quatuor primos abbates, de Firmitate, de Pontiniaco, de Claravalle, et de Murimundo, ut corrigatur, et subditos suos corrigere labore, admoneant; et omnia, quae de aliis abbatibus supra diximus, circa eum adimpleant: excepto, quod si sponte cedere noluerit, nec deponere eum, nec si contumax apparuerit, excommunicationis sententia poterunt innodare; donec vel in generali capitulo, vel si illud visum fuerit sine grandi periculo expectari non posse, convocatis abbatibus, qui de Cistercio exierunt, et aliquibus etiam aliorum, virum inutilem ab officio abbatis amoveant; et tam ipsi quam abbates et monachi Cistercienses alium idoneum abbatem ei studeant subrogare. In illum porro, qui depositus fuerit, et monachos eius, si recalcitrare praesumpserint, sententiam severitatis ecclesiasticae non dubitent promulgare: de quibus post haec si aliquis culpam suae contumaciae recognoscens, ad aliquam quatuor praedictarum Ecclesiarum se salutis causa contulerit, sicut domesticus recipiatur, quoadusque, prout conveniens fuerit, suae restituatur Ecclesiae. Interim autem annuus abbatum conventus non apud Cistercium, sed ubi a quatuor praenominatis abbatibus praevi-

Abbatiae defuncto abbate, per abbatem domus, ex qua illae exiverint, administrandae.

Quid agendum, si abbas monast. Cisterciensis delinquens fuerit vel privandus.

Sententia ecclesiasticae severitatis in depositum recalcitrantem promulganda.

Ad quos spectet illius monast. administratio, si vacaverit.

Quod liceat monasterii matribus, de caeteris a se deductis Ecclesiis, abbatem sibi eligere: non autem de caeteris.

Omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione.

Cetera quae statuta confirmantur.

sum fuerit, celebretur. Quoniam autem Cisterciensis Ecclesia mater est omnium vestrum, et alium patrem abbatem super se non habet, sicut ad cautelam et ordinis custodiam statuistis, per eosdem abbates annua ibi fiat visitatio, et ad suggestionem eorum secundum ordinem vestrum corrigatur, si quid invenerint corrigendum. Sed et quoties sine abbate proprio domus Cisterciensis exstiterit, ad ipsos quatuor eius cura respiciat, et tam ab eis quam ab aliis abbatibus ad Cistercium pertinentibus, qui per dies ad minus xv fuerint convocati, et a monachis Cistercii, persona idonea eligatur. Liceat autem unicuique matri Ecclesiae ordinis vestri, tam de monachis quam de ipsis abbatibus Ecclesiarum, quae ab ipso processisse noscuntur, sibi quemcumque voluerit, si tamen dignus extiterit, assumere in abbatem. Personam autem de alio ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in pastorem, sicut nec vestri ordinis aliquis in abbatem alicui alterius ordinis monasterio ordinetur. Haec igitur de multis institutionibus ordinis vestri excerpimus, et propriis curavimus capitulis designare; adiacentes, ut nullus episcoporum abbatis vel grangiis vestris aliqua religiosorum seu saecularium habitatione (1), unde vobis inquietatio possit provenire, supraedificari permittat, sed eos, qui supraedificare tentaverint, ne id faciant, ab episcopis, quorum dioecesani sunt, sub anathematis interminatione prohibeant. Nemo etiam professos vestros, monachos vel conversos, sine licentia abbatum suorum recipiat, aut susceptos audeat retinere. Quia vero singula, quae ad religionis profectum et animarum salutem regulariter ordinastis, praesenti abbreviationi nequiverunt annecti, nos cum his, quae praescripta sunt, omnia, quae continentur in Carta vestra,

(1) Lege: *Abbatibus vel grangiis vestris aliquam religiosorum vel saecularium habitationem* (ex Cocq. Add. et Corr.).

quae appellatur Charitatis, et quaecumque inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, auctoritate apostolica roboramus, et vobis vestrisque successoribus, et omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, inviolabiliter perpetuis temporibus decernimus observanda. De caetero, quia propositum firmum habetis habitationi vestrae loca extra conversationem saecularium eligendi, grangias vestras sicut ecclesias a pravorum incursum ac violentia liberas ac quietas fore statuimus, et ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, aut rapinam exercere praesumat, in virtute Spiritus Sancti inhibemus; sancientes etiam, ut propter communia interdicta terrarum, nulla Ecclesiarum vestrarum a divinis compellatur officiis abstinere. Interdicimus iterum, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad saecularia iudicia provocare: sed quisquis sibi adversus eos aliquid crediderit de iure competere, sub ecclesiastici iudicis examine experiendi habeat facultatem: salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel praescriptas institutiones vestras ausu temerario violare. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni; servantibus autem haec sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Totalis immunitas a quacumque molestia, vi etc.

Praesentia privilegii Urmitas.

CXIII.

Canonizatio S. Theobaldi eremita (1).

SUMMARIUM.

Religiosus vir Theobaldus sancte vixit. —
Miracula merita ipsius commendant; —
Quibus rite probatis, inter sanctos annu-
merat, et memoriam solemniter celebrari
mandat (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, omnibus fi-
dem Christi colentibus, gratiam et apostolicam be-
nedictionem.

Religiosus vir
Theobaldus san-
cte vixit.

Multa praeclara et admiratione digna
de quodam eremita religioso viro, Theo-
baldo nomine, celebris fama divulgat,
quam sancte et religiose vixerit: et exu-
tus omnibus, Dominica praecepta secutus
sit, cum impraesentiarum fuisset, mani-
feste patet. Miraculorum vero indicia in-

(1) Ex Archiv. Vatic.

dubitata fide eius merita commendant,
multis religiosis viris super his, cognita,
et vera referentibus: quapropter vitae
eius conversatione cognita, et miraculo-
rum indicia probatis per non fallacia te-
stimonia, suggerentibus nobis de eo,
Mainardo et Damiano episcopis, et Vin-
centiae populo, illum celebri memoria
dignum Romana decrevit Ecclesia. Et
quia procul dubio cum electis coronatur
in coelis, ut eius memoria, sicuti alio-
rum Sanctorum, praecipimus, solemniter
celebretur in terris (1).

Miracula me-
rita ipsius com-
mendant;

Quibus rite
probatis, inter
sanctos annu-
merat,

Et memoriam
solemniter ce-
lebrari mandat.

(1) Mabillonius, qui saec. vi, part. II, Act. San-
ctorum Ordinis S. Benedicti hasce literas refert,
X Theobaldum hunc, vita functum anno 1066, ab
Alexandro III post centum circiter annos sancto-
rum cathalogo adscriptum asserit: quae rei fidem
quidem faciunt; sed nihil praestant ad tempus da-
tarum a Pontifice literarum adstruendum.

FINIS TOMI SECUNDI

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT. — a PRIMAM COLUMNAM — b SECUNDAM DESIGNANT.

A

- Abaelardi Petri errores in concilio Senonensi cogniti et damnati, pag. 449 a. Dam-
nantur etiam ab Innocentio II PP. cum eorumdem auctore et sectatoribus, *ibid.*
Albaeripae monasterio Lingonen. diocesis bona omnia ac donationes confirmantur,
426 b et seq.
Acheruntina Ecclesia Salernitanae suffraganea declarantur, 191 a. Eius archiepis-
copus consilio Salernitani eligendus, *ibid.* Conceditur ei usus palii, 243 b,
570 b, 750 a. Huic Ecclesiae confirmantur et renovantur bona et iura omnia,
243 b, 750 a et seq.
Adalbertus comes Hirsaugiensis construit monasterium Hirsaugiense Spiriensis dioe-
cesis, 153 a. Eius diploma ratum habetur, *ibid.* b. Eiusque filius perpetuus
monasterii eiusdem advocatus declaratur, *ibid.*
Adelaides comitissa Patruis donationes factas monasterio Borrhonensi auget, 195 b
et seq.
Adelaides imperatrix bona nonnulla concedit monasterio S. Salvatoris Papien. dioe-
cesis, quae eidem confirmantur, 511 b. et seq.
Adelasia comitissa nonnulla bona elargitur Squillacensi Ecclesiae pro redemptione
animae eius filii, comitis Rogerii, 259 a.
Adelbertus de Calb confirmationem obtinet bonorum et immunitatum monasterio
Hirsaugiensi a progenitoribus suis antiquitus fundato, 117 b.
Adelbertus et Occarius Boiariae comites construunt monasterium Tegernseense, 560 b.
Admontensi Salisburgensis diocesis monasterio bona omnia et possessiones confir-
mantur, 239 b et seq. Sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, variisque
donatur privilegiis, 434 b et seq. Bona omnia iterum ei confirmantur, 722 a
et seq.